

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการ สำนักประสานงานโครงการวิจัยร่วมไทย-ลาว เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

โดย รศ.ดร.ยุพา หาญบุญทรง และคณะ

พฤศจิกายน 2548

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการ สำนักประสานงานโครงการวิจัยร่วมไทย-ลาว เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

คณะผู้วิจัย สังกัด

1. รศ.ดร.ยุพา หาญบุญทรง คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
2. อาจารย์ไกรเลิศ ทวีกุล คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ชุดโครงการ สำนักประสานงานโครงการวิจัยร่วมไทย-ลาว เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
(ความเห็นในรายงานนี้เป็นของผู้วิจัย สกว.ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป)

บทสรุปผู้บริหาร

โครงการ สำนักประสานงานโครงการวิจัยร่วมไทย-ลาว เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน วัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถในการพัฒนาประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) โดยใช้การวิจัยเป็นกลไกหลักต้น และอาศัยประสบการณ์การบริหารจัดการงานวิจัยของไทยเป็นต้นแบบ การดำเนินการจะใช้กระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่นเป็นต้นแบบ ในการประยุกต์ใช้กับการวิจัยตามความต้องการของท้องถิ่นของ สปป.ลาว โดยมีนักศึกษา สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวที่ได้มาศึกษาและจบการศึกษาแล้วจาก คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น เป็นจุดเชื่อมโยงในการที่จะไปลงหาโจทย์วิจัยและพัฒนาชุมชน โดยมีสำนักประสานงานฯ และ สกว. เข้าไปเป็นพี่เลี้ยงและสนับสนุนให้เกิดการวิจัยและพัฒนา โครงการ สำนักประสานงานโครงการวิจัยร่วมไทย-ลาว เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ได้ดำเนินการมาเป็นระยะเวลา 1 ปี โดยได้ดำเนินกิจกรรมต่างๆ เพื่อเตรียมความพร้อมของนักวิจัย สปป.ลาว และประสานงานเพื่อพัฒนาโครงการ โดยในรอบ 6 เดือนแรก ระหว่างเดือนพฤษภาคมถึงตุลาคม 2547 โครงการฯ ได้ดำเนินกิจกรรมต่างๆ ดังนี้

1. การสัมมนาและดูงานของอาจารย์และนักศึกษาของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น เรื่อง การวิจัยเพื่อท้องถิ่น ณ จ.เชียงใหม่ ระหว่างวันที่ 15-18 พฤษภาคม 2547 โดยมีจุดประสงค์เพื่อให้ทราบแนวคิด หลักการ วิธีการทำงาน ตลอดจนศึกษาดูงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นของชุมชน ซึ่งจะทำให้นักศึกษา สปป.ลาว ได้รับความรู้ของการทำวิจัยเพื่อท้องถิ่นชัดเจนยิ่งขึ้น

2. การสัมมนาเชิงปฏิบัติการ เรื่อง การวิเคราะห์สำหรับการหาโจทย์วิจัยแบบมีส่วนร่วม ณ บ้านหนองบัว ด.หนองบัว อ.บ้านฝาง จ.ขอนแก่น และคณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ระหว่างวันที่ 11-12 สิงหาคม 2547 โดยศึกษาสภาพชุมชนเพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานประกอบการวิเคราะห์ตัดสินใจเลือกโจทย์วิจัยและนำมาวิเคราะห์หาโจทย์วิจัยโดยนำบทเรียนและสภาพชุมชนเป็นหลัก

3. การเยี่ยมเยือนและหารือระหว่างโครงการ สำนักประสานงานโครงการวิจัยร่วมไทย-ลาว เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น และหน่วยงานต่างๆของ สปป.ลาว ระหว่างวันที่ 29-30 สิงหาคม 2547 โดยการไปเยี่ยมเยือนและหารือกับผู้บริหารระดับสูงของประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เพื่อให้ทราบถึงวัตถุประสงค์ของการสนับสนุนวิจัยไทย-ลาว ครั้งนี้ รวมทั้งเป็นการไปศึกษาสภาพทางพื้นที่ของลาวที่มีโครงการวิจัย

และพัฒนาที่กำลังดำเนินอยู่ นอกจากนี้ข้อมูลที่ได้รับประเด็นการหารือ สภาพที่ได้เห็นและสัมผัส เป็นเนื้อหาที่น่ารื่องที่จะนำไปวิเคราะห์สู่โจทย์วิจัยเพื่อท้องถิ่นต่อไป

ในระยะ 6 เดือนหลัง ระหว่างเดือนพฤศจิกายน 2547 ถึง เมษายน 2548 ยังคงดำเนินการ เพื่อเตรียมความพร้อมของนักวิจัย สปป.ลาว ซึ่งได้ดำเนินการแล้ว คือ

การประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการ เรื่อง บุทธศาสตร์และการจัดลำดับความสำคัญการ ค้นคว้าวิจัยด้านการเกษตรและป่าไม้ (ปี2006-2010) ณ ศูนย์วิจัยค้นคว้ากสิกรรมแห่งชาติ แขวง เวียงจันทน์ ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ระหว่างวันที่ 2- 4 มีนาคม 2548 ซึ่งเป็นเวทีการประชุมที่ระดมนักวิจัยต่างๆ ด้านการเกษตรของลาวมาร่วมกันอภิปรายถึงปัญหาและ สาเหตุที่จะเชื่อมโยงไปสู่หัวข้อวิจัยและพัฒนาในการแก้ไขปัญหา นั้น ซึ่งหัวข้อวิจัยและพัฒนา ดังกล่าวได้ถูกนำมาจัดความสำคัญก่อนหลัง ส่วนใหญ่หัวข้อวิจัยและพัฒนาอยู่ในขอบเขตที่พรรค และรัฐบาลได้กำหนดไว้ โดยเน้นในเรื่องของการเพิ่มผลผลิต การขยายพันธุ์พืชพันธุ์สัตว์ การ อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติที่คงอยู่กับการทำการเกษตร การพัฒนาการเกษตร รวมถึงการพัฒนาที่เป็นองค์รวมมากขึ้น

จากการดำเนินงานของโครงการฯ เพื่อเตรียมความพร้อมให้กับนักศึกษา สปป.ลาว ทำให้ ในปี 2548 มีโครงการวิจัยที่ได้รับการสนับสนุนวิจัยจากแหล่งทุนอื่นๆ ในด้านการเกษตรใน สปป. ลาว จำนวน 7 โครงการ ซึ่งดำเนินการวิจัยโดยนักศึกษา สปป.ลาว ที่ได้จบการศึกษาไปแล้วจาก คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น และมีแผนการที่จะเพิ่มขยายทุนสำหรับโครงการวิจัย ด้านการเกษตรอีกให้กับนักวิจัยจาก สปป.ลาว อีกด้วย โดยปัจจุบันกำลังอยู่ระหว่างการพัฒนา โครงการอีก 10 โครงการ

สำหรับเนื้อหารายละเอียดของการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ที่ได้กล่าวมาได้นำเสนอไว้ใน รายงานฉบับนี้แล้ว นอกจากนี้รายงานยังประกอบด้วยฐานข้อมูลโครงการหรืองานวิจัยที่ดำเนินงาน ในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวที่ได้ถูกรวบรวมที่จะนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป

สุพา หาญบุญทรง

พฤศจิกายน 2548

สารบัญ

	หน้า
บทสรุปโครงการ	1
สารบัญ	3
รายงานความก้าวหน้าระยะที่ 1 (พฤษภาคม-ตุลาคม 2547)	4
● การสัมมนาและดูงาน อาจารย์และนักศึกษาสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น เรื่อง การวิจัยเพื่อท้องถิ่น 5 ● การสัมมนาเชิงปฏิบัติการ เรื่อง การวิเคราะห์สำหรับการหาโจทย์วิจัยแบบมีส่วนร่วม 18 ● การเขียนเขียนและหารือระหว่างโครงการ สำนักประสานงานโครงการวิจัยร่วม ไทย-ลาว เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น และหน่วยงานต่างๆของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว 32	
รายงานความก้าวหน้าระยะที่ 2 (พฤศจิกายน 2547- เมษายน 2548)	50
● การประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการ เรื่อง ยุทธศาสตร์และการจัดลำดับความสำคัญ การค้นคว้าด้านการเกษตรและป่าไม้ (ปี 2006-2510) 51	
สถานการณ์โครงการวิจัยร่วมไทย-ลาว ในปัจจุบัน	83
ฐานข้อมูล โครงการ/งานวิจัยของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว	90

รายงานความก้าวหน้าระยะที่ 1 (พฤษภาคม- ตุลาคม 2547)

กิจกรรมที่ 1

การสัมมนาและดูงาน อาจารย์ และนักศึกษา สาธารณรัฐประชาธิปไตย
ประชาชนลาว คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น เรื่อง การวิจัย
เพื่อท้องถิ่น

กิจกรรมที่ 2

การสัมมนาเชิงปฏิบัติการ เรื่อง การวิเคราะห์สำหรับการหาโจทย์วิจัย
แบบมีส่วนร่วม

กิจกรรมที่ 3

การเยี่ยมชมและหารือระหว่างโครงการ สำนักประสานงานโครงการวิจัย
ร่วมไทย-ลาว เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ขอนแก่น และหน่วยงานต่างๆ ของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

กิจกรรมที่ 1

**การสัมมนาและดูงาน อาจารย์และนักศึกษาสาธาณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น เรื่อง การวิจัยเพื่อท้องถิ่น**

โครงการ สำนักประสานงานโครงการวิจัยร่วมไทย-ลาว เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ได้นำคณะ อาจารย์และนักศึกษาสาธาณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น เดินทางไปสัมมนาและดูงานที่จังหวัดเชียงใหม่ระหว่างวันที่ 15-18 พฤษภาคม 2547 เพื่อเพิ่มประสบการณ์และความรู้ โดยเดินทางไปดูงานที่สวนพฤกษศาสตร์ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ สวนสัตว์เชียงใหม่ และการสัมมนา เรื่อง “การวิจัยเพื่อท้องถิ่น” เพื่อให้ทราบแนวคิด หลักการ วิธีการทำงาน ตลอดจนศึกษาดูงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นของชุมชนในท้องถิ่น ซึ่งจะทำให้นักศึกษา สปป. ลาว ได้รับความรู้ของการทำวิจัยเพื่อท้องถิ่นชัดเจนยิ่งขึ้น โดยมีกิจกรรมต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. การศึกษาดูงานสวนพฤกษศาสตร์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์
2. การศึกษาดูงานสวนสัตว์เชียงใหม่
3. การบรรยาย เรื่อง การวิจัยเพื่อท้องถิ่น
4. การศึกษาดูงานโครงการวิจัย

การสัมมนาและดูงาน
อาจารย์และนักศึกษาสาธาณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว)

เรื่อง	การวิจัยเพื่อท้องถิ่น
ระยะเวลา	วันที่ 15-18 พฤษภาคม 2547
สถานที่	จังหวัดเชียงใหม่
วัตถุประสงค์	เพื่อให้ทราบแนวคิด หลักการ วิธีการทำงาน ตลอดจนศึกษาดูงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นของชุมชน

วิธีการดำเนินงาน

1.การศึกษาดูงานสวนพฤกษศาสตร์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์

คณะสัมมนา ซึ่งประกอบไปด้วย อาจารย์ นักศึกษา สปป.ลาว และเจ้าหน้าที่โครงการจำนวน 31 คน ได้เข้าเยี่ยมชมและดูงานสวนพฤกษศาสตร์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ ซึ่งตั้งอยู่ที่อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ ได้ก่อตั้งขึ้นเมื่อ ปี 2535 ซึ่งเป็นปีเฉลิมพระชนมพรรษาครบ 5 รอบ ของสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ และใน ปี 2537 ทางองค์การสวนพฤกษศาสตร์ ได้รับพระมหากรุณาธิคุณจากสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ พระราชทานนามว่า "สวนพฤกษศาสตร์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์" ปัจจุบันนี้ทางสวนได้รวบรวมพรรณพืชนำมาจัดกลุ่ม ตามหลักการจัดจำแนกทางพฤกษศาสตร์ เช่น กลุ่มพืชเฟิร์น กลุ่มสน พืชวงศ์ปาล์ม พืชวงศ์กล้วย และวงศ์กล้วยไม้ นอกจากนี้ในสวนพฤกษศาสตร์แห่งนี้มีอาคารเรือนกระจก เป็นสถานที่รวบรวมพรรณไม้ชนิดต่าง ๆ ที่นำมาจากทั่วประเทศ มาจัดปลูกแสดงไว้ในโรงเรือน มีอาคารเรือนกระจกขนาดต่าง ๆ รวม 12 โรง ได้แก่

อาคารเรือนกระจกขนาดใหญ่ เป็นเรือนแสดงไม้ป่าดงดิบ จัดแสดงสภาพป่าและพันธุ์ไม้ป่าดงดิบ ภายในให้มีความชุ่มชื้น ควบคุมด้วยระบบละอองไอน้ำผ่านฝอยอัดโนมิตี เพื่อให้ภายในโรงเรือนมีความชุ่มชื้นสูงทั่วถึงทุกจุด

อาคารเรือนกระจกขนาดกลาง ประกอบด้วย เรือนไผ่น้ำ ภายในมีการจัดแสดงไผ่น้ำ และพืชชุ่มน้ำชนิดต่าง ๆ โดยเน้นพันธุ์บัวของไทยเป็นหลัก และเสริมด้วยพันธุ์ไผ่น้ำ ไม้ชุ่มน้ำต่าง ๆ และพืชกินแมลง

อาคารเรือนกระจกกล้วยไม้ และเฟิร์น มีกล้วยไม้ไทยเป็นหลัก และเสริมพันธุ์กล้วยไม้และไม้พันธุ์ชุ่มน้ำบางชนิด

อาคารเรือนกระจกพืชไม้เลื้อย รวบรวมพืชสกุลกระบองเพชรชนิดต่าง ๆ ที่สำคัญจากทั่วโลกมาแสดงไว้ให้ชม และแสดงพืชสกุลสรนารายณ์

อาคารเรือนกระจกแสดงพรรณไม้ทั่วไป ประกอบด้วย พรรณบัว ไม้ดอกไม้ประดับ ไม้
 ถูกลม และไม้ต่างประเทศที่พบทั่วไปในท้องตลาด

2. การศึกษาสวนสัตว์เชียงใหม่

สวนสัตว์เชียงใหม่ตั้งอยู่ที่ ตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ก่อตั้งเมื่อปี 2520 มี
 เนื้อที่ทั้งหมด 531 ไร่ มีสัตว์นานาชนิดกว่า 7,000 ตัว ซึ่งทางสวนสัตว์เชียงใหม่เปิดบริการตั้งแต่
 เวลา 08.00-18.00 น. โดยคิดอัตราค่าเข้าชม ผู้ใหญ่ 30 บาท เด็ก 5 บาท จุดที่น่าสนใจในสวนสัตว์มี
 หลายแห่งด้วยกัน ได้แก่ สวนนกนกฟีนิกซ์ ศูนย์จัดแสดงนกเพนกวิน เกาะชะนี อาคารเลี้ยง
 แมวน้ำ อุทยานสัตว์น้ำ และส่วนจัดแสดงหมีแพนด้า 1 คู่ คือ ชวง ชวง และ หลินฮุ่ย จาก
 สาธารณรัฐประชาชนจีนที่ทางประเทศจีนสนับสนุนหมีแพนด้ามาจัดแสดงในประเทศไทยเพื่อเป็น
 ทูตสันถวไมตรีแสดงถึงความสัมพันธ์อันดีที่มีต่อกันมาช้านานและถือเป็นแพนด้าคู่สุดท้ายที่
 ประเทศจีนอนุมัติให้ออกนอกประเทศโดยก่อนหน้านี้มีแพนด้าอยู่ในประเทศต่าง ๆ เพียง 5 ประเทศ
 เท่านั้น ซึ่ง ชวง ชวง และ หลินฮุ่ย จะอยู่ที่สวนสัตว์เชียงใหม่เป็นเวลา 10 ปี ตั้งแต่พ.ศ. 2547 ถึง
 2557 ถือเป็นจุดเริ่มต้นของ “โครงการวิจัยและจัดแสดงหมีแพนด้าในประเทศไทย” ทางประเทศ
 ไทยจะต้องมีค่าใช้จ่ายให้กับรัฐบาลจีนเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายเพื่อศึกษาวิจัยค่าใช้จ่ายดังกล่าวให้กับจีนปี
 ละประมาณ 12 ล้านบาททางสวนสัตว์เชียงใหม่ได้มีการสร้างสถานที่พักและส่วนจัดแสดงหมี
 แพนด้าขึ้นในพื้นที่ 4 ไร่มูลค่า 46 ล้านบาท ซึ่งผู้เข้าชมหมีแพนด้าจะต้องเสียค่าธรรมเนียมใน
 การเข้าชมอีกต่างหากในอัตราผู้ใหญ่ 50 บาท เด็ก 20 บาท ชาวต่างประเทศ ผู้ใหญ่ 100 บาท เด็ก 50
 บาท

3. การบรรยาย เรื่อง “ การวิจัยเพื่อท้องถิ่น”

คณะสัมมนาฯได้เดินทางมาฟังการบรรยาย เรื่อง การวิจัยเพื่อท้องถิ่น จากทีมงาน สกว.
 ภาค ที่คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

3.1 ศ.ดร.ปิยะวัติ บุญ-หลง : ผู้อำนวยการ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

ศ.ดร.ปิยะวัติ ได้กล่าวแนะนำ สกว. ให้คณะสัมมนาฯ ได้ทราบข้อมูลเบื้องต้น กล่าวคือ
 สกว. เป็นหน่วยงานในกำกับของสำนักนายกรัฐมนตรี ดำเนินงานภายใต้การกำกับดูแลของ
 คณะกรรมการนโยบายและคณะกรรมการติดตามและประเมินผลการสนับสนุนการวิจัยโดยการ
 แต่งตั้งจากคณะรัฐมนตรี ซึ่งมีการกึ่งในการสนับสนุนกระบวนการสร้างความรู้ สร้างนักวิจัย และ
 สร้างระบบการวิจัย ปัจจุบันมีโครงการวิจัยประมาณ 3,000 โครงการ นักวิจัย 7,000 คน ในการ
 สนับสนุนการวิจัยนั้น สกว. ดำเนินงานผ่านฝ่ายต่างๆ 6 ฝ่าย กับอีก 2 หน่วยงาน คือ

ฝ่าย 1 : นโยบายชาติและความสัมพันธ์ข้ามชาติ

ฝ่าย 2 : เกษตร

ฝ่าย 3 : สถิติภาพสาธารณะ

ฝ่าย 4 : ชุมชนและสังคม

ฝ่าย 5 : อุตสาหกรรม

ฝ่ายวิชาการ

โครงการปริญญาเอกกาญจนาภิเษก (คปก.)

สกว.ภาค (งานวิจัยเพื่อท้องถิ่น)

3.2 ดร.สินธุ์ สโรบล : ผู้ประสานงาน สกว.สำนักงานภาค

1. เป้าหมายของการวิจัยเพื่อท้องถิ่น

- สร้างองค์ความรู้ใหม่และถ่ายทอดองค์ความรู้เดิมของชุมชนท้องถิ่น
- สร้างกระบวนการเรียนรู้และการสืบสานในชุมชน
- สร้างนักวิจัยระดับปฏิบัติการของชุมชน
- สร้างการทำงานเชิงปฏิบัติการทางสังคม
- สร้างการเปลี่ยนแปลงในระดับนโยบายและมาตรการของชุมชน

2. แนวคิดงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น

- ใช้โครงการวิจัยเป็นเครื่องมือเพื่อให้คนในชุมชนได้ร่วมคิดร่วมทำ ร่วมวิเคราะห์

สรุปผล ร่วมแก้ปัญหาและสร้างทางเลือกใหม่ของชุมชนเอง

- กระบวนการร่วมแก้ปัญหของชุมชนโดยชุมชน
- ชุมชนเป็นผู้ตั้งคำถาม (วิจัย)
- ชุมชนหาคำตอบโดยการทำงานจริง เกิดผลเป็นรูปธรรม
- ชุมชนวิเคราะห์และสรุปบทเรียน

3. วิธีการของงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น

- โครงการวิจัยเป็นเครื่องมือในการทำงานของชุมชนที่ให้คนในชุมชนเข้ามาร่วม

คิด วิเคราะห์ วางแผน ปฏิบัติ สังเคราะห์

4. ลักษณะสำคัญของงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น

- เป็นคำถาม ประเด็นปัญหา หรือโจทย์ในชุมชน ที่ชุมชนหรือคนในท้องถิ่นเห็นว่ามีความสำคัญและอยากจะค้นหาคำตอบร่วมกัน
- ชุมชนมีส่วนร่วมในกระบวนการค้นหาคำตอบร่วมกัน เปิดโอกาสให้ชุมชนหรือคนในท้องถิ่นต้องร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมเรียนรู้ วิเคราะห์ ตรวจสอบ และแปลความหมาย

- มีการดำเนินงานรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ ทดลองปฏิบัติ
- บทสรุป แก้ปัญหา

5. การดำเนินงานของโครงการวิจัย

ระยะแรก วิจัยให้ทราบสภาพที่เป็นอยู่ของชุมชน ได้แก่

- สภาพหรือบริบทของชุมชน ภูมิปัญญาในชุมชน
- สถานการณ์ของปัญหา
- ทราบสาเหตุ ปัจจัย เงื่อนไขของปัญหา
- มีแนวทางในการแก้ไขปัญห

ระยะที่สอง เป็นการทดลองทำ (วิจัยปฏิบัติการ) เพื่อวิเคราะห์หาทางแก้ไขปัญหามีบทสรุปบทเรียนสิ่งที่ได้เรียนรู้

ระยะที่สาม เป็นการเสนอทางเลือก แผนพัฒนา สร้างรูปแบบ สร้างทางเลือกของชุมชน

3.3 ภูมิทัศน์ สั้นก้อง : งานประสาน Node และเครือข่าย

กระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น

1. ศึกษา วิเคราะห์

- สถานการณ์ปัญหา ผลกระทบ
- วิเคราะห์ศักยภาพ ข้อจำกัดชุมชน
- เรียนรู้ภายนอก

2. กำหนดแนวทาง แผนงาน

- การแก้ปัญหา
- การป้องกันปัญหา

3. ทดลองทำ

- ตามแผนที่วางไว้
- ปรับ ประยุกต์กระบวนการ วิธีการให้เหมาะสม

4. สรุปวิเคราะห์

- บทเรียนการทดลองทำ
- เชื่อมโยงข้อมูลจากปฏิบัติสู่องค์ความรู้

4. การศึกษาฐานโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นของสำนักงาน สกว.ภาค

4.1 การศึกษาฐานโครงการวิจัยเรื่อง “การประยุกต์หลักพุทธธรรมในการสร้างความเข้มแข็งของการจัดการสหกรณ์ขององค์การบริหารส่วนตำบลสันทรายและตำบลแม่แฝกใหม่ จังหวัดเชียงใหม่”

การจัดการสหกรณ์

สหกรณ์นี้เดิมทีเป็นมูลนิธิจุดเริ่มต้นของสหกรณ์เกิดจากการรวมตัวกันของชาวบ้าน ซึ่งต้องการซื้อหาอุปกรณ์การเกษตรในราคาที่ถูกลง ซึ่งแต่เดิมจะต่างคนต่างซื้อซึ่งจะมีราคาแพง โดยมารวมตัวกันประมาณ 7-8 หมู่บ้าน ของอำเภอแม่ริมและอำเภอแม่แตงมารวมตัวกันเป็นสหกรณ์แต่ยังไม่ได้จดทะเบียน ต่อมาเกิดปัญหาเรื่องเงินทุนหมุนเวียน เงินมูลนิธิไม่พอ จึงได้จดทะเบียนเป็นสหกรณ์เมื่อวันที่ 18 สิงหาคม 2538 ซึ่งจะช่วยให้หาทุนได้ง่ายเพราะเป็นนิติบุคคลแล้วนอกจากนี้หน่วยงานราชการต่างๆ ได้เข้ามาสนับสนุน เช่น กรมส่งเสริมการเกษตร ประธานคนแรก คือ พ่อหลวงสุเทพ สิริวรรณ ซึ่งสหกรณ์ดังกล่าวดำเนินธุรกิจ 4 อย่างด้วยกัน คือ

1. จัดหาสินค้ามาจำหน่าย เช่น ผลผลิตทางการเกษตร สมุนไพร

2. รวบรวมผลผลิตทางการเกษตรของสมาชิกขายให้กับพ่อค้าคนกลาง ได้แก่ ข้าว ถั่วเหลือง มีทั้งปลูกโดยใช้สารเคมีและปลูกแบบเกษตรอินทรีย์ แต่จะรับซื้อข้าวที่ปลูกแบบเกษตรอินทรีย์เท่านั้น

3. ธุรกิจสินเชื่อ ให้เงินกู้แก่สมาชิกรายไปหมุนเวียน

4. รับฝากเงิน ให้สมาชิกเอาเงินมาออมโดยสหกรณ์จ่ายดอกเบี้ยร้อยละ 5 ต่อปี

นอกจากนี้ในปัจจุบันสหกรณ์กำลังดำเนินโครงการเกษตรอินทรีย์ ซึ่งมีพ่อค้าเป็นประธานกลุ่มเกษตรอินทรีย์ โดยทำการปลูกข้าวแบบอินทรีย์ ซึ่งราคาของข้าวจะอยู่ที่กิโลกรัมละ 8 บาท ขึ้นไป ในขณะที่การปลูกข้าวแบบใช้สารเคมีราคาข้าวจะอยู่ที่กิโลกรัมละ 5 บาท ปัจจุบันนี้ข้าวอินทรีย์เป็นที่ต้องการของตลาดมากแต่ยังผลิตไม่เพียงพอกับความต้องการ สมาชิกส่วนใหญ่มีรายได้มากขึ้นเมื่อหันมาปลูกข้าวแบบอินทรีย์ สำหรับความรู้ในการทำการเกษตรแบบอินทรีย์นั้นจะมีเจ้าหน้าที่ส่งเสริมมาให้ความรู้

จากการดำเนินงานของสหกรณ์เมื่อเริ่มมีผลประโยชน์เข้ามา อุดมการณ์ในการเข้าร่วมกลุ่มสหกรณ์เริ่มเปลี่ยนแปลง สมาชิกคิดเชิงธุรกิจที่คิดว่าทำแล้วต้องได้ เมื่อเป็นเช่นนี้คณะกรรมการจึงได้พูดคุยกัน เพื่อหาวิธีการให้สมาชิกร่วมกันและให้สำนึกถึงอุดมการณ์ ซึ่งทางคณะกรรมการและ สกว. ได้ข้อสรุป คือ ต้องพัฒนาเศรษฐกิจและพัฒนาจิตใจไปพร้อมกัน โดยทาง สกว.และคณะกรรมการได้เริ่มพัฒนาโครงการวิจัย “การประยุกต์หลักพุทธธรรมในการสร้างความเข้มแข็ง” ซึ่งใช้ระยะเวลา 18 เดือน แบ่งเป็น 3 ระยะ ในปัจจุบันกำลังอยู่ในระยะที่ 2

ระยะแรก (6 เดือน) เป็นระยะสำหรับผู้นำ โดยผู้นำสหกรณ์ แกนนำชาวบ้าน มาทำโครงการร่วมกันว่าต้องทำอะไรบ้าง มีดังนี้

- ทำความเข้าใจ ชี้แจงวัตถุประสงค์ เก็บข้อมูล
- สรุปบทเรียน จัดเป็นกลุ่มเวที เอาประสบการณ์ที่ทำงานมาสรุปให้ฟัง แลกเปลี่ยน นำเสนอ นำมาวิเคราะห์ และมุ่งเน้นหลักคุณธรรมต่างๆ ในการดำเนินชีวิตเอามาเป็นหลักการดำเนินงาน ให้ขยัน อดทน เสียสละ สามัคคี ไม่มุ่งเน้นผลประโยชน์ธุรกิจให้มีใจรักในสหกรณ์ ให้ฝึกปฏิบัติธรรม ทำความเข้าใจธรรมะ

- ดูงาน แลกเปลี่ยนกับหน่วยงานอื่นๆ ที่ทำงานในลักษณะเดียวกัน โดยมีแกนนำของแต่ละกลุ่มแลกเปลี่ยน ปรับความคิด

หลังจากนั้นนำข้อมูลที่ได้จากระยะแรกซึ่งเป็นช่วงของแกนนำ มาสรุป และให้แกนนำมาพูดคุย ทำความเข้าใจ กับสมาชิก

ระยะที่สอง เป็นช่วงขยายลงสู่สมาชิก โดยพูดคุยสอบถามปัญหาเกี่ยวกับสมาชิกนำข้อมูลที่ได้มาเรียงลำดับปัญหาและมีแผนในการแก้ไขโดยวางแผนให้สอดคล้องกับสมาชิก และนำหลักธรรมเข้ามาประยุกต์

4.2 ศึกษาดูงาน โครงการวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการพัฒนาระบบเกษตรยั่งยืน” อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

อาจารย์พฤกษ์ ยิบมันตะศิริ ภาควิชาพืชไร่ คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

อาจารย์พฤกษ์ได้อธิบายถึงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นของชาวบ้านซึ่งส่วนใหญ่มีวิถีชีวิตขึ้นกับป่า โดยจะอย่างไรให้ชาวบ้านอยู่และใช้ทรัพยากรของป่าไม้ได้อย่างยั่งยืน ซึ่งการวิจัยเพื่อท้องถิ่นจะต้องคำนึง ดังนี้

1. เกี่ยวข้องกับท้องถิ่นหรือไม่
2. ต้องเป็นความต้องการของชาวบ้าน
3. การดำเนินงานจะต้องร่วมกัน มีปฏิสัมพันธ์

แต่ขีดความสามารถของคนในหมู่บ้านมีไม่เท่ากัน เพราะฉะนั้นต้องเอาผู้รู้มาเป็นฐานทรัพยากรในท้องถิ่น โดยการรวบรวมผู้รู้ว่ามีด้านใดบ้าง เช่น เกษตร ป่าไม้ สุขภาพ และทำการจำแนกประเภทของผู้รู้เพื่อที่จะนำความรู้ของผู้รู้มากระจายต่อไป

ภาคผนวก

กำหนดการ

วันเสาร์ที่ 15 พฤษภาคม 2547

- 06.00 น. ออกเดินทางจากมหาวิทยาลัยขอนแก่นไปยังจังหวัดเชียงใหม่
18.00 น. ถึงที่พักจังหวัดเชียงใหม่และเข้าพักตามอัตราค่า

วันอาทิตย์ที่ 16 พฤษภาคม 2547

- 09.00-16.00 น. ศึกษาดูงานสถานที่ดังต่อไปนี้
- สวนพฤกษศาสตร์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ อ.แม่ริม จ.เชียงใหม่
- การจัดการธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ณ สวนสัตว์เชียงใหม่

วันจันทร์ที่ 17 พฤษภาคม 2547

- 09.00-12.00 น. บรรยายเรื่อง “ การวิจัยเพื่อท้องถิ่น” เกี่ยวกับ
- แนวคิด, หลักการ, วิธีการทำงาน, ผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้น
- ควรทำอย่างไรเมื่อทำวิจัยเพื่อท้องถิ่นใน สปป.ลาว
- ฯลฯ
- 12.00-13.00 น. รับประทานอาหารกลางวัน
- 13.00-15.00 น. ศึกษาดูงานโครงการวิจัยเรื่อง การประยุกต์หลักพุทธธรรมในการสร้างความเข้มแข็งในการจัดการสหกรณ์ขององค์การบริหารส่วนตำบลสันทรายและตำบลแม่แฝกใหม่ จังหวัดเชียงใหม่
- 15.00-18.00 น. ศึกษาดูงาน โครงการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการพัฒนาระบบเกษตรยั่งยืน อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่
- 18.00 น. กลับเข้าพักและพักผ่อนตามอัตราค่า

วันอังคารที่ 18 พฤษภาคม 2547

- 08.45-11.00 น. ร่วมอภิปรายและสรุปผลการศึกษาดูงานเพื่อแลกเปลี่ยนมุมมองร่วมกัน
- 11.00 น. ปิดการสัมมนาและศึกษาดูงานและเดินทางกลับมหาวิทยาลัยขอนแก่น
- 20.00 น. ถึงมหาวิทยาลัยขอนแก่น

รายชื่อผู้เข้าร่วมสัมมนาและศึกษาดูงาน

- คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

1. รศ.ดร.อุพา หาญบุญทรง ผู้อำนวยการสำนักงานเกษตรนานาชาติ และผู้ประสานงาน
2. รศ.ดร.กฤตพล สมมาตรย์ รองผู้อำนวยการสำนักงานเกษตรนานาชาติ
3. อาจารย์ไกรเลิศ ทวีกุล ผู้ร่วมโครงการ
4. นางสาววรรณภา ฤทธิสนธิ์ เลขานุการโครงการ
5. นางสาวภาวิณี อาสน์สุวรรณ นักศึกษาปริญญาโท ภาควิชากีฏวิทยา

- อาจารย์คณะเกษตร มหาวิทยาลัยแห่งชาติลาว สปป.ลาว

6. Miss Khamparn Pathoummalangsy
7. Mrs. Pam Louangsakda

- นักศึกษาระดับปริญญาเอก คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น จาก สปป.ลาว

8. Mr. Bounneuang Doungboupcha
9. Mr. Linkham Douangsavanh

- นักศึกษาระดับปริญญาโท คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น จาก สปป.ลาว

10. Miss Kinnaly Phommasack
11. Miss Viengkham Chanthavong
12. Miss Bounma Phengphachanh
13. Mr. Bounsieng Thephakone
14. Mr. Inthong Sompauou
15. Mr. Khampanh Nanthavong
16. Mr. Khamsavang Sombounkhanh
17. Mr. Phanxay Ingxay
18. Mr. Phonsavanh Homnabounlat
19. Mr. Phoumy Phoumanivong
20. Mr. Siriphonh Phitaksoun
21. Mr. Somkhith Chaleunphon
22. Mr. Somlit Vilavong

23. Mr. Sonaphom Xayachack
24. Mr. Souphalak Atbandit
25. Mr. Suphaphone Rattanasay
26. Mr. Thonglom Phommvong
27. Mr. Vanaphone Phuttana
28. Mr. Viengsakoun Naprasith
29. Mr. Vilosa Thailbout
30. Mr. Vorachith Sihathap
31. Mr. Xaybandith Outhenthanpanya

ภาพกิจกรรมการ

ดูงานที่สวนพฤกษศาสตร์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์

ดูงานสวนสัตว์เชียงใหม่

สัมมนา งานวิจัยเพื่อท้องถิ่น สกว.ภาค มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ศึกษาดูงาน โครงการวิจัยเรื่อง “การประยุกต์หลักพุทธธรรมในการจัดการสหกรณ์”

ดูงาน โครงการวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการพัฒนาระบบเกษตรยั่งยืน”

กิจกรรมที่ 2

การสัมมนาเชิงปฏิบัติการ เรื่อง การวิเคราะห์สำหรับการหาโจทย์วิจัยแบบมีส่วนร่วม

การสร้างเสริมประสบการณ์ที่เข้มแข็งทั้งด้านกระบวนการ แนวคิด ด้านชุมชน เป็นสิ่งสำคัญสำหรับนักวิจัยที่จะลงไปทำงานร่วมกับชาวบ้าน ดังนั้นโครงการสำนักประสานงานโครงการวิจัยร่วมไทย-ลาว เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน จึงได้จัดการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ เรื่อง การวิเคราะห์สำหรับการหาโจทย์วิจัยแบบมีส่วนร่วม ระหว่างวันที่ 11-12 สิงหาคม 2547 แก่นักศึกษาสถาพรณัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) ที่ได้รับทุนมาศึกษาต่อที่คณะเกษตรศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายจะไปเป็นผู้วิจัยเพื่อท้องถิ่นร่วมกับชุมชนยามเมื่อนักศึกษาเหล่านี้กลับไปทำงานที่ สปป.ลาว การสัมมนาเชิงปฏิบัติการในครั้งนี้ แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ

- 1) การศึกษาสภาพชุมชนเพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานประกอบการวิเคราะห์ตัดสินใจเลือกโจทย์วิจัย และ
- 2) การสัมมนาวิเคราะห์หาโจทย์วิจัย โดยนำบทเรียนและภาพจากชุมชนเป็นหลัก

ในการจัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการในครั้งนี้ คณะผู้วิจัยโครงการฯ ได้จัดกิจกรรมดังต่อไปนี้

1. การศึกษาฐานสภาพหมู่บ้านและการพัฒนากลุ่ม
 - 1.1 ข้อมูลทั่วไปของหมู่บ้านและกลุ่มชุมชนบ้านหนองบัว
 - 1.2 กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรแปรรูปน้ำพริก
 - 1.3 การสำรวจชุมชน
2. การฝึกปฏิบัติในการวิเคราะห์หาโจทย์วิจัยและพัฒนาท้องถิ่น
 - 2.1 ขั้นตอนการ สัมมนาเชิงปฏิบัติการ
 - 2.2 การแบ่งกลุ่ม
 - 2.3 โจทย์วิจัยการพัฒนาที่ได้จากการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ
 - 2.4 โจทย์วิจัยและพัฒนาที่วิเคราะห์จากเวทีใหญ่
3. ประเด็นที่ได้จากการศึกษาชุมชนและ สัมมนาเชิงปฏิบัติการ

สัมมนาเชิงปฏิบัติการสำหรับนักศึกษาสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

เรื่อง การวิเคราะห์สำหรับการหาโจทย์วิจัยท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วม

ระยะเวลา วันที่ 11-12 สิงหาคม 2547

สถานที่ บ้านหนองบัว ต.หนองบัว อ.บ้านฝาง จ.ขอนแก่น

วัตถุประสงค์ของการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ

เพื่อฝึกฝนและรู้จักการวิเคราะห์หาโจทย์วิจัยแบบมีส่วนร่วม

เพื่อสร้างความเข้าใจของการดำเนินการวิจัยแบบมีส่วนร่วม

วิธีการดำเนินการ

การสัมมนาเชิงปฏิบัติการในครั้งนี้ได้แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ 1) การศึกษาดูงานสภาพหมู่บ้านและทิศทางการพัฒนากลุ่มในพื้นที่จังหวัดขอนแก่น และ 2) การฝึกปฏิบัติการสัมมนาเชิงปฏิบัติการในการวิเคราะห์สำหรับการหาโจทย์วิจัยท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วม ซึ่งผลการสัมมนาดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

1. การศึกษาดูงานสภาพหมู่บ้านและการพัฒนากลุ่ม

คณะสัมมนาฯ ซึ่งประกอบด้วย อาจารย์ นักศึกษา สปป.ลาว และเจ้าหน้าที่โครงการจำนวน 22 คน พร้อมด้วยเจ้าหน้าที่สำนักงานพัฒนาชุมชน อำเภอบ้านฝาง จำนวน 5 คน ได้เข้าเยี่ยมชมและรับฟังความเป็นมาและสภาพของหมู่บ้าน รวมทั้งการเกิดกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรแปรรูปน้ำพริก

ก่อนที่จะได้สอบถามรายละเอียดและดูงานพร้อมเก็บข้อมูลในชุมชน ทางคณะผู้เข้าเยี่ยมชมและกรรมการหมู่บ้านพร้อมสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรได้ร่วมรับประทานอาหารเที่ยง ซึ่งเป็นการสร้างความคุ้นเคยและเชื่อมความสัมพันธ์อันดี

1.1 ข้อมูลทั่วไปของหมู่บ้านและกลุ่มชุมชนบ้านหนองบัว

บ้านหนองบัว ตำบลหนองบัว อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น เป็นหมู่บ้านที่ตั้งของตำบลหนองบัว ประกอบไปด้วย 2 หมู่ คือ หมู่ที่ 7 และหมู่ที่ 11 ตั้งอยู่บนถนนมะลิวัลย์ (ขอนแก่น-ชุมแพ) ห่างจากตัวเมืองขอนแก่นประมาณ 25 กิโลเมตร ห่างจากตัวเมืองบ้านฝาง 3 กิโลเมตร บ้านหนองบัวเป็นหมู่บ้านที่ตั้งในการทำเลการคมนาคมที่สะดวก กล่าวคือ ถนนมะลิวัลย์ช่วงผ่านหมู่บ้านมีจำนวน 8 เลนส์ มีเสาไฟฟ้าแสงสว่างตลอดกลางคืน และมีสะพานลอยที่เพิ่มความปลอดภัยในการข้ามถนนไปมาหาสู่ของผู้คนในชุมชนและระหว่างชุมชนกับวัด อย่างไรก็ตามการใช้สะพานลอยดังกล่าวมีน้อย รวมทั้งคนในชุมชนกล่าวว่าสร้างความลำบากกับคนวัยชราที่จะไปวัด

บ้านหนองบัวมีที่เรียนระดับประถมศึกษาจำนวน 1 แห่ง มีวัดทางพุทธศาสนา 1 แห่ง ขณะเดียวกันมีศาลากลางบ้าน 1 แห่ง มีกลุ่มองค์กรระดับชุมชนต่างๆ ดังนี้ กลุ่มเลี้ยงโค กลุ่มเพาะเห็ด กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มกองทุนเงินล้าน กลุ่มยุวเกษตรกร กลุ่มเยาวชนรักบ้านเกิด กลุ่มทำไวน์ กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรแปรรูปน้ำพริก

1.2 กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรแปรรูปน้ำพริก

กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรแปรรูปน้ำพริกได้จัดตั้งเมื่อวันที่ 5 มีนาคม 2544 ทั้งนี้เนื่องจากบ้านหนองบัวได้ถูกแบ่งเป็น 2 หมู่บ้าน ทางแม่บ้านเกษตรกรต้องการมีกลุ่มของตนเองในการสร้างพลังในการแสวงหากิจกรรมเพิ่มรายได้และอำนาจต่อรอง โดยมีการประสานงานจากภาคส่วนต่างๆ เช่น สำนักงานเกษตรตำบล ส่วนการปกครอง สำนักงานพัฒนาอำเภอ และกลุ่มองค์กรในท้องถิ่น

บ้านหนองบัวหมู่ 11 ได้แบ่งการปกครองมาจากบ้านหนองบัวหมู่ 7 มีประชากร จำนวน 559 คน เป็นผู้หญิง 285 คน ผู้ชาย 274 คน จาก 122 ครัวเรือน ประชากรส่วนใหญ่มีอาชีพทางการเกษตร รองลงมา คือ รับจ้าง รับราชการ และทำงานต่างจังหวัด

เริ่มแรกของภาพรวมกลุ่ม ทางแกนนำได้ระดมสมาชิกได้จำนวน 38 คน พร้อมมีการถือหุ้นๆ ละ 100 บาท ถือหุ้นได้ไม่เกินคนละ 10 หุ้น ซึ่งกิจกรรมแรกที่กลุ่มมองว่าน่าทำ คือ การแปรรูปน้ำพริก ซึ่งฐานแนวคิดของกิจกรรมนี้มาจาก ปัจจุบันผู้คนทำงานมากขึ้นโดยเฉพาะกลุ่มผู้รับจ้างหรือเกษตรกรเองที่ชอบสะดวกสบาย รวมทั้งพื้นฐานผู้บริโภคในภาคตะวันออกเฉียงเหนือจะขาดน้ำพริกและปลาร้าในแต่ละมื้อของอาหารแทบไม่ได้ รวมทั้งพื้นฐานความชำนาญของกลุ่มแม่บ้านก็มีในตัวอยู่แล้ว

กลุ่มแม่บ้านได้เริ่มจากการทำแจ่วบองอย่างเดิวก่อนและผลิตภัณฑ์กลุ่มได้รางวัลประเภทที่ 1 ของจังหวัดขอนแก่น พร้อมกับได้รางวัลที่ 2 ในระดับประเทศ (ที่ 1 เป็นของจังหวัดอุบลราชธานี) ซึ่งตัวแทนกลุ่มแม่บ้านเล่าว่า ผลิตภัณฑ์แจ่วบองของจังหวัดอุบลฯได้ปลาทูจึงทำให้รสชาติดีถูกใจกรรมการ

หลากหลายหน่วยงานเริ่มให้ความช่วยเหลือเมื่อกกลุ่มเริ่มก้าวเดินไปข้างหน้า ดังเช่น กรมส่งเสริมการเกษตรให้กู้ยืมเงิน 50,000 บาท ส่งคืนปีละ 10,000 บาท พร้อมดอกเบี้ยร้อยละ 3 บาท/ปี ปีถัดมา คือ พ.ศ. 2546 ให้งบประมาณมาก่อสร้างอาคารผลิตและฝึกอบรม 150,000 บาท นอกจากนี้มีหน่วยงานต่างๆ ช่วยเหลือด้านการเพิ่มทักษะการจัดการโดยการฝึกอบรมและดูงาน ซึ่งมีหัวข้อต่างๆ เช่น การจัดการแปรรูปอาหารให้ถูกสุขอนามัย การจัดการองค์กร การตลาด การบรรจุภัณฑ์ ซึ่งหน่วยงานเหล่านี้ ได้แก่ องค์กรบริหารส่วนตำบลหนองบัว สาธารณสุขจังหวัดขอนแก่น ประชาสงเคราะห์จังหวัดขอนแก่น

ผลิตภัณฑ์ภายใต้ “การแปรรูปน้ำพริก” ได้ถูกผลิตออกมาในนามกลุ่มด้วยความต้องการของตลาดและแรงเสริมของหน่วยงานต่างๆ กลุ่มได้ผลิตน้ำพริกชนิดต่างๆ ออกสู่ตลาด รวมทั้งมีการปรับปรุงคุณภาพบรรจุภัณฑ์ที่ดีขึ้นอย่างเห็นได้ชัด ผลิตภัณฑ์ดังกล่าวได้แก่ น้ำพริกแมงดา น้ำพริกตาแดง น้ำพริกเผา น้ำพริกปลาป่นรสเค็ม น้ำพริกปลาป่นผสมแมงดา ปลาไร้บอง ปัจจุบันผลิตภัณฑ์ของกลุ่มเป็นผลิตภัณฑ์ในระดับห้าดาวของ OTOP

วัตถุดิบส่วนใหญ่ยังผลิตไม่เพียงพอในท้องถิ่น ทางกลุ่มพยายามส่งเสริมให้สมาชิกผลิต ขิง ข่า ตะไคร้ หอม กระเทียม แต่ยังไม่เพียงพอ ส่วนปลาร้าซื้อจากตลาดรถไฟจังหวัดขอนแก่น ซึ่งเป็นปลาร้ามาจากจังหวัดนครสวรรค์ เป็นปลาร้าปลากระดี่ที่ตัดหัวและขอดเกล็ด ส่วนปลาร้าท้องถิ่นจากเขื่อนอุบลรัตน์และกาฬสินธุ์เป็นปลาร้าที่ไม่ตัดหัวและไม่ขอดเกล็ดและเป็นปลาตะเพียน ไม่เหมาะต่อการแปรรูป

การแบ่งผลประโยชน์และกฎของกลุ่มส่งผลให้กลุ่มมั่นคงและก้าวหน้า ทุกคนที่มาทำงานผลิตน้ำพริกจะได้รับค่าจ้างนอกเหนือจากเงินปันผลประจำปี เช่น คนที่มาทำประจำมีรายได้ 2,000-3,000 บาท/เดือน เฉลี่ยค่าแรงประมาณ 140 บาท/วัน ผู้ขาย (ตามงานต่างๆ) ได้ค่าจ้าง 150 บาท/วัน สมาชิกรับหอมและกระเทียมไปแกะที่บ้านได้ค่าจ้าง 4 บาท/กิโลกรัม รับซื้อข่าจากสมาชิก 30 บาท/กิโลกรัม เงินกำไรบางส่วนยังแบ่งสรรไปช่วยส่วนรวม เช่น ช่วยเหลือคนถูกไฟไหม้บ้าน ช่วยวัดและที่สำคัญจะแบ่งสรรเงินก้อนหนึ่งส่งคืนภาครัฐ ส่วนการแบ่งสรรกำไรมีดังนี้ ปันผลผู้ถือหุ้นร้อยละ 5 เพื่อสาธารณประโยชน์ร้อยละ 5 สมทบกองทุนร้อยละ 20 ค่าตอบแทนกรรมการร้อยละ 70

กฎระเบียบทางกลุ่มถูกตั้งขึ้นมาอย่างเรียบง่ายแต่เข้มแข็งในการปฏิบัติ ดังเช่น ต้องมาประชุมทุกคน ให้ประชาสัมพันธ์แจ้งข่าวทั้งปากเปล่าและทางหอกระจายข่าว ถ้าไม่มาก็ลา (สามีมาแทนก็ได้) ถ้าไม่มาครั้งที่ 2 ก็ปรับเงินเช่น 20 บาท/ครั้ง ถ้าไม่มา 5 ครั้ง ให้ออกจากความเป็นสมาชิก

ตลาดเป็นเรื่องสำคัญซึ่งกลุ่มยังสามารถดำเนินการได้ดี การตลาดแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ใหญ่ๆ คือ 1) ภาครัฐการที่ซื้อและติดต่อให้ไปออกงานจำหน่าย คิดเป็นร้อยละ 50 2) จำหน่ายเอง คิดเป็นร้อยละ 50 โดยการติดต่อทางโรงแรม ขายเป็นกลุ่ม ส่งไปต่างจังหวัด เช่น กรุงเทพมหานคร ราชสีมา เชียงใหม่ ส่วนต้นทุนการผลิตประมาณ 8.15 บาท/กระปุก (ตามชนิดของน้ำพริก) ขณะที่ราคาขายปลีกในตลาดขอนแก่น 13 บาท/กระปุก ที่โรงแรมโฆษะขอนแก่น 17 บาท/กระปุก และที่ร้านศึกษาภัณฑ์ขอนแก่น 13 บาท/กระปุก

ภาพรวมทั่วไป กลุ่มยังคงดำเนินกิจกรรมไปด้วยดี อย่างไรก็ตามกลุ่มเริ่มขาดวัตถุดิบในท้องถิ่น จึงต้องแสวงหาในระยะทางที่ไกลซึ่งหมายถึงต้นทุนจะเพิ่มขึ้น

1.3 การเดินสำรวจชุมชน

ผู้เข้าร่วมสัมมนาเชิงปฏิบัติการพร้อมตัวแทนกลุ่มแม่บ้านและคณะกรรมการหมู่บ้านได้เดินสำรวจและศึกษาสภาพชุมชนของบ้านหนองบัวทั้งหมู่ที่ 7 และ 11 โดยแบ่งเป็น 3 กลุ่มดังนี้

กลุ่มที่ 1 ศึกษาโรงเรียน วัด และชุมชนตามเส้นทาง

กลุ่มที่ 2 ศึกษาสภาพชุมชนและร้านค้าต่างๆ ในชุมชน

กลุ่มที่ 3 ศึกษาสภาพพื้นที่ทางการเกษตรและแหล่งน้ำ

จุดนัดพบของทั้งสามกลุ่มภายหลังเสร็จสิ้นภารกิจ คือ วัด ซึ่งคณะศึกษาดูงานได้มีโอกาสนำผลไม้ดอกไม้ประดับร่วมพิธีวันแม่แห่งชาติ พบและพูดคุยกับท่านนายอำเภอบ้านฝางและกราบนมัสการเจ้าอาวาสพร้อมแลกเปลี่ยนแนวคิดด้านการพัฒนาและวัฒนธรรมระหว่างสองประเทศ

การศึกษาสภาพชุมชนดังกล่าว เป็นขั้นตอนการเก็บข้อมูลภาพรวมของชุมชน ก่อนที่จะนำไปวิเคราะห์ผ่านกระบวนการ สัมมนาเชิงปฏิบัติการ ในการหาโจทย์วิจัยเพื่อเพื่อท้องถิ่นในวันที่สอง

2. การฝึกปฏิบัติในการวิเคราะห์หาโจทย์วิจัยและพัฒนาท้องถิ่น

วันที่ 12 สิงหาคม 2547 ณ ห้องประชุมอาคาร 8 คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ผู้เข้าร่วมสัมมนาได้ถูกแบ่งเป็น 2 กลุ่มๆ ละ 6 คน ในการร่วมวิเคราะห์หาโจทย์วิจัยและพัฒนาหมู่บ้านหนองบัว ดังที่ได้เข้าไปศึกษาสภาพชุมชนมา ซึ่งกระบวนการต่างๆ มีดังนี้

2.1 ขั้นตอนในการวิเคราะห์โจทย์วิจัย

- 1) วาดภาพที่ตัวเองมองเห็นในหมู่บ้าน
- 2) นำภาพวาดของแต่ละคนมาแปะเป็นภาพเดี่ยวของกลุ่มย่อย
- 3) นำเสนอภาพในกลุ่มย่อย
- 4) แต่ละคนวาดภาพหมู่บ้านที่อุดมสมบูรณ์ (ภาพหมู่บ้านในฝัน)
- 5) รวมรูปแปะของแต่ละคนเป็นภาพของกลุ่มย่อยภาพเดี่ยว
- 6) นำเสนอต่อที่ประชุมกลุ่มย่อย
- 7) รวมภาพกลุ่มย่อยเป็นภาพกลุ่มใหญ่ โดยตัวแทนคัดเลือกภาพที่ สมบูรณ์และดีที่สุดเป็นตัวแทน
- 8) ทุกคนเขียนชื่อโครงการหรือกิจกรรมที่จะให้หมู่บ้านพัฒนาในฝันให้เกิดเป็นจริงขึ้นมา
- 9) แยกเข้ากลุ่มย่อย (เข้ากลุ่มเดิม) นำเสนอชื่อในกลุ่ม
- 10) ทุกคนเข้ากลุ่มใหญ่แล้วให้ตัวแทนนำเสนอรายชื่อกิจกรรมหรือโครงการและต้องให้เหตุผลว่า“ทำไมต้องทำ” “ทำแล้วจะได้ประโยชน์อย่างไร”

- 11) ทุกคนสามารถซักถามและให้ข้อมูลเพิ่มเติมได้
- 12) เขียนรายชื่อกิจกรรมหรือโครงการในกระดาษแผ่นใหญ่
- 13) เตรียมกระดาษใหญ่ไว้ 3 แผ่น เพื่อแยกกลุ่มกิจกรรมตามแหล่งทุน/ผู้ทำ
 - (1) โครงการที่ชาวบ้านทำเอง
 - (2) โครงการที่เสนอจากภาครัฐ
 - (3) โครงการที่เสนอแหล่งทุนอื่นๆ เช่น องค์กรสากล
- 14) ให้ตัวแทนมาเลือกแต่ละกิจกรรมควรอยู่ในหมวดใด อาจโดยการ Vote ลงคะแนน
- 15) เพื่อแยกประเภทของกิจกรรมแล้วให้ผู้ร่วมประชุมเสนอและอภิปรายว่ากิจกรรมหรือโครงการใดควรทำการวิจัยก่อน เพื่อการแก้ไขปัญหาหมู่บ้าน
- 16) วิธีในข้อ 15) โดยการเขียนชื่อ 3 กิจกรรมที่แต่ละคนเห็นว่าสำคัญก่อน
- 17) เลือกกิจกรรมหรือโครงการที่มีคะแนนอันดับ 1
- 18) ที่ประชุมใหญ่ Vote จากอันดับ 1 ของแต่ละประเภทว่ากิจกรรมหรือโครงการอะไรควรทำก่อนหลัง
- 19) โครงการหรือกิจกรรมที่มีคะแนนอันดับ 1 ควรเป็นโจทย์วิจัยที่ชุมชนต้องการทำวิจัยท้องถิ่นเพื่อแก้ไขปัญหาของชุมชน

2.2 การแบ่งกลุ่ม ได้แบ่งผู้เข้าร่วมเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

1) ชื่อกลุ่มแม่ช้าง ประกอบด้วย

Mr. Phonsavanh Homnabounlat
 Ms. Viengkham Chanthavong
 Mr. Bounkieng Souliyasack
 Mr. Bounsieng Thephahone
 Mr. Kaybandith Outhenthanyanya
 Mr. Souphaphone Rattanasasy

2) กลุ่มเชิญแะ ประกอบด้วย

Mr. Bounneuang Doungboupaha
 Mr. Khampanh Nanthavong
 Mr. Somlit Vilavong
 Mr. Souklaty Sysaneth
 Mr. Somkhith Chaleunphon
 Ms. Bounma Phengphachanh

2.3 โจทย์วิจัยและพัฒนาที่ได้จากการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ

2.3.1 กลุ่มแม่ข่าย ได้กำหนดโจทย์วิจัยและพัฒนา ดังนี้

- 1) การศึกษาเพื่อการจัดตั้งจัดทำโรงเรียนมัธยม
- 2) การศึกษาและพัฒนาร้านค้าจำหน่าย OTOP
- 3) การศึกษาและวิจัยการทำอุโมงค์ใต้ดินลดถนน
- 4) การศึกษาและติดตั้งโทรศัพท์ชุมชนตามบ้านเรือน
- 5) การศึกษาและพัฒนาตลาดสดชุมชน
- 6) การศึกษาการจัดตั้งสถานีอนามัย
- 7) การศึกษาและพัฒนาระบบคลองชลประทาน
- 8) การศึกษาและพัฒนาศูนย์กำจัดขยะ
- 9) การวิจัยและพัฒนาประปาหมู่บ้าน
- 10) การศึกษาในการสร้างสวนสาธารณะ
- 11) การศึกษาการจัดตั้งธนาคาร กองทุนหมู่บ้าน
- 12) การศึกษาและปรับปรุงคุณภาพดิน

2.3.2 กลุ่มเชิญแนะ ได้นำเสนอโจทย์วิจัยและพัฒนา ดังนี้

- 1) การศึกษาและพัฒนาจัดตั้งศูนย์ OTOP
- 2) การศึกษาและพัฒนาตลาดเพื่อชุมชน
- 3) การศึกษาการจัดตั้งสถานีอนามัย
- 4) การศึกษาและพัฒนาทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์
- 5) การศึกษาและพัฒนาการจัดตั้งสหกรณ์ร้านค้าชุมชน
- 6) การศึกษาและพัฒนาประปาหมู่บ้าน
- 7) การศึกษาและพัฒนาการจัดตั้งสวนสาธารณะ
- 8) การศึกษาและพัฒนาวัตถุดิบสำหรับแปรรูปอาหาร
- 9) การศึกษาและปรับปรุงสะพานลอยให้เหมาะสมต่อการใช้สอย

2.4 โจทย์วิจัยและพัฒนาที่วิเคราะห์จากเวทีใหญ่

- 1) การศึกษาและพัฒนาการจัดตั้งศูนย์ OTOP
- 2) การศึกษาและปรับปรุงคุณภาพดิน
- 3) การศึกษาและพัฒนาตลาดสดชุมชน
- 4) การศึกษาและจัดตั้งสถานีอนามัย
- 5) การศึกษาและพัฒนาเพื่อจัดสร้างระบบประปาชุมชน

6) การศึกษาและพัฒนาทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์

3. ประเด็นที่ได้จากการศึกษาชุมชนและ สัมมนาเชิงปฏิบัติการ

3.1 นักศึกษา สปป.ลาว ได้เรียนรู้การศึกษาชุมชน การตั้งประเด็นคำถาม การพูดคุย การเก็บข้อมูลในประเด็นต่างๆ

3.2 นักศึกษาได้ทราบถึงกระบวนการเรียนรู้ข้อมูลของชุมชน ด้วยการจัดเวที สัมมนาเชิงปฏิบัติการ กับชุมชน ทั้งนี้เพื่อให้นักศึกษามีฐานข้อมูลบางส่วนเพื่อสนับสนุนการตั้งโจทย์วิจัย

3.3 นักศึกษาได้เรียนรู้กระบวนการวิเคราะห์โจทย์วิจัย ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นที่จะจัดเวทีในหมู่บ้านของ สปป.ลาว

3.4 นักศึกษาบางส่วนอาจเคยผ่านกระบวนการหาโจทย์วิจัยแบบมีส่วนร่วม ในครั้งนี้เปรียบเหมือนการทบทวน และประเด็นที่แตกต่าง คือ การได้ลงไปสัมผัสสภาพจริงของชุมชนก่อนจัดเวที

3.5 ขั้นตอนการวิเคราะห์ การจัดเวที การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างนักวิจัยกับชุมชน (อนาคตเป็นนักวิจัยร่วม) ได้ถ่ายทอดเป็นคู่มือภาษาลาวเอาไว้แล้ว

3.6 การจัดเวทีแรกในชุมชนของ สปป.ลาว นักศึกษาอาจยังไม่มั่นใจ ก่อนลงพื้นที่จริงจะได้ทบทวนและอาจารย์จากโครงการจัดได้เข้าไปร่วมด้วย

ภาคผนวก

กำหนดการ

วันพุธที่ 11 สิงหาคม 2547

11.15 น.	ออกเดินทางไปบ้านหนองบัว อ.บ้านฝาง จ.ขอนแก่น
11.45 น.	ถึงหมู่บ้าน
11.45-12.15 น.	ผู้นำชุมชนกล่าวต้อนรับและสรุปกิจกรรมในหมู่บ้าน
12.15-13.15 น.	รับประทานอาหารร่วมกัน
13.15-14.00 น.	สอบถามข้อมูลจากแกนนำและสมาชิกเกี่ยวกับหมู่บ้านในด้านต่างๆ
14.00-16.30 น.	แบ่งเป็นกลุ่มเดินสำรวจหมู่บ้านเพื่อดูสภาพต่างๆของหมู่บ้าน, ทำแผนที่, ดูแหล่งผลิตด้านการเกษตร ฟาร์ม, โรงเรียน, วัด, ร้านค้ากลุ่มการผลิต และอื่นๆ
16.30 น.	เดินทางกลับ
17.00 น.	ถึงมหาวิทยาลัยขอนแก่น
- สรุปประเด็นการค้นพบในหมู่บ้าน
 - ทิ้งเป็นโจทย์ให้คิดเกี่ยวกับสภาพโดยรวมของหมู่บ้าน

วันพฤหัสบดีที่ 12 สิงหาคม 2547

08.30 น.	พร้อมกันที่ห้องประชุมชั้น 1 อาคาร 8 คณะเกษตรศาสตร์
08.30-08.45 น.	Ice Break
08.45-12.00 น.	แบ่งกลุ่มๆละ 6 คน (แล้วแต่จำนวน นักศึกษา)
- 1) วาดภาพที่ตัวเองมองเห็นในหมู่บ้าน
 - 2) นำภาพวาดของแต่ละคนมาแปะเป็นภาพเดี่ยวของกลุ่มย่อย
 - 3) นำเสนอภาพในกลุ่มย่อย
 - 4) แต่ละคนวาดภาพหมู่บ้านที่อุดมสมบูรณ์ (ภาพหมู่บ้านในฝัน)
 - 5) รวบรวมแปะของแต่ละคนเป็นภาพของกลุ่มย่อยภาพเดียว
12.00-13.00 น.	พักรับประทานอาหาร
13.00-15.00 น.	6) นำเสนอต่อที่ประชุมกลุ่มย่อย
- 7) รวมภาพกลุ่มย่อยเป็นภาพกลุ่มใหญ่ โดยตัวแทนคัดเลือกภาพที่สมบูรณ์และดีที่สุดเป็นตัวแทน

8) ทุกคนเขียนชื่อโครงการหรือกิจกรรมที่จะให้หมู่บ้านพัฒนาในพื้นที่ให้เกิดเป็นจริงขึ้นมา

9) แยกเข้ากลุ่มย่อย (เข้ากลุ่มเดิม) นำเสนอชื่อในกลุ่ม

10) ทุกคนเข้ากลุ่มใหญ่แล้วให้ตัวแทนนำเสนอรายชื่อกิจกรรมหรือโครงการและต้องให้เหตุผลว่า “ทำไมต้องทำ” “ทำแล้วจะได้ประโยชน์อย่างไร”

11) ทุกคนสามารถซักถามและให้ข้อมูลเพิ่มเติมได้

15.00-15.15 น.

Break

15.15-17.00 น.

12) เขียนรายชื่อกิจกรรมหรือโครงการในกระดาษแผ่นใหญ่

13) เตรียมกระดาษใหญ่ไว้ 3 แผ่น เพื่อแยกกลุ่มกิจกรรมตามแหล่งทุน/ผู้ทำ

(1) โครงการที่ชาวบ้านทำเอง

(2) โครงการที่เสนอจากภาครัฐ

(3) โครงการที่เสนอแหล่งทุนอื่นๆ เช่น องค์การสากล

14) ให้ตัวแทนมาเลือกแต่ละกิจกรรมควรจะอยู่ในหมวดใด อาจโดยการ Vote ลงคะแนน

15) เพื่อแยกประเภทของกิจกรรมแล้วให้ผู้ร่วมประชุมเสนอและอภิปรายว่ากิจกรรมหรือโครงการใดควรทำการวิจัยก่อน เพื่อการแก้ไขปัญหาหมู่บ้าน

16) วิธีในข้อ 15) โดยการเขียนชื่อ 3 กิจกรรมที่แต่ละคนเห็นว่าสำคัญก่อน

17) เลือกกิจกรรมหรือโครงการที่มีคะแนนอันดับ 1

18) ที่ประชุมใหญ่ Vote จากอันดับ 1 ของแต่ละประเภทว่ากิจกรรมหรือโครงการอะไรควรทำก่อนหลัง

19) โครงการหรือกิจกรรมที่มีคะแนนอันดับ 1 ควรเป็นโจทย์วิจัยที่ชุมชนต้องการทำวิจัยท้องถิ่นเพื่อแก้ไขปัญหาของชุมชน

รายชื่อผู้เข้าร่วมสัมมนาเชิงปฏิบัติการฯ

● นักศึกษาปริญญาโทและปริญญาเอก คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น จาก สปป.ลาว

1. Mr. Bounneuang Doungbouppha
2. Miss Viengkham Chanthavong
3. Miss Bounma Phengphachanh
4. Mr. Bounsieng Thephakone
5. Mr. Khampanh Nanthavong
6. Mr. Phonsavanh Homnabounlat
7. Mr. Siriphonh Phitaksoun
8. Mr. Somlit Vilavong
9. Mr. Suphaphone Rattanasasy
10. Mr. Xaybandith Outhenthanyanya
11. Mr. Souklaty Sysaneth
12. Mr. Somkhith Chaleunphon

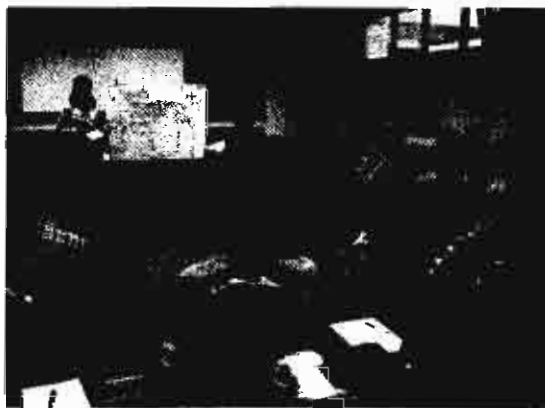
● คณะผู้ดำเนินงาน

1. รศ.ดร.บุพา หาญบุญทรง	ผู้ประสานงานโครงการฯ
2. อาจารย์ไกรเลิศ ทวีกุล	ผู้ร่วมโครงการ
3. นางสาววรรณภา ฤทธิสนธิ์	เลขานุการโครงการ
4. นางขวัญแก้ว ฉลูปัทักย์	นักพัฒนากร อ.บ้านฝาง จ.ขอนแก่น

ภาพกิจกรรม

กิจกรรมการศึกษาชุมชน บ้านหนองบัว ต.หนองบัว อ.บ้านฝาง จ.ขอนแก่น

กิจกรรมสัมมนาเชิงปฏิบัติการ “การวิเคราะห์หาโจทย์วิจัยแบบมีส่วนร่วม” ที่คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

กิจกรรมที่ 3

**การเยี่ยมเยือนและหารือระหว่างโครงการ สำนักงานประสานงานโครงการวิจัยร่วม
ไทย-ลาว เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
และหน่วยงานต่างๆของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว**

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ได้อนุมัติโครงการให้จัดตั้งสำนักงานสนับสนุนการวิจัยไทย-ลาวขึ้น ที่คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนให้ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) มีการวิจัยเพื่อท้องถิ่น ด้วยการมีส่วนร่วมของประชาชนกับนักวิจัย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง นักศึกษาทุนของประเทศ สปป.ลาว ที่มาศึกษาที่คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น เมื่อจบการศึกษาแล้วกลุ่มนักศึกษาดังกล่าวได้แนวคิดด้านการวิจัยและเรียนรู้วิธีการวิจัย รวมทั้งการวิเคราะห์ผล การสนับสนุนทุนวิจัยแก่นักศึกษาเหล่านั้น ย่อมส่งผลดีทั้งตัวนักศึกษาเองที่จบไปแล้ว ยังได้ทำงานวิจัยสืบเนื่อง รวมทั้งประชาชนของลาวเอง ที่มีส่วนร่วมในงานวิจัย และที่สำคัญคือ ใจหายวิจัยมาจากชุมชน เพื่อแก้ปัญหาพร้อมตอบคำถามให้กับชุมชนเอง การเดินทางเยี่ยมเยือน และหารือกับผู้บริหารระดับสูงของประเทศ สปป.ลาวระหว่างวันที่ 29-30 สิงหาคม 2547 เป็นการบอกเล่าให้ทราบถึงวัตถุประสงค์ของการสนับสนุนวิจัยไทย-ลาว รวมทั้งเป็นการไปศึกษาสภาพทางพื้นที่ของลาว ที่มีโครงการวิจัยและพัฒนาที่กำลังดำเนินการอยู่ นอกจากนี้ข้อมูลที่ได้รับ ประเด็นการหารือ สภาพที่ให้เห็นและสัมผัส เป็นเนื้อหาที่น่ารื่องที่จะนำไปวิเคราะห์สู่ใจหายวิจัยเพื่อท้องถิ่นต่อไป

การเยี่ยมเยือนประเทศ สปป.ลาว ในครั้งนี้ ได้เปิดประตูใหม่ของการร่วมมือวิจัยไทย-ลาว โดยผ่านเครือข่ายของคณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยไทย-ลาว โดยหวังว่าจะเป็นแนวทางและจุดเชื่อมต่อความร่วมมือวิจัยไทย-ลาว ซึ่งในการเยือนประเทศ สปป.ลาว ได้ปฏิบัติภารกิจดังต่อไปนี้

1. การเยี่ยมชมโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตเขื่อนน้ำมั่ง 3
2. การเข้าพบและหารือกับผู้อำนวยการกองการเจ้าหน้าที่
3. การเข้าพบและหารือกับรัฐมนตรีช่วยว่าการกลาโหมป่าไม้
4. การเข้าพบและหารือกับประธานสหพันธ์แม่หญิงลาว
5. การเยี่ยมชมกิจกรรมและหารือกับผู้อำนวยการศูนย์วิจัยการเกษตรแห่งชาติ (NARC)
6. การเข้าพบและหารือกับผู้อำนวยการสถาบันวิจัยการเกษตรป่าไม้แห่งชาติ (NAFRI)

การเยี่ยมชมและหารือกับองค์กรต่างๆ ในโครงการสนับสนุนการวิจัยไทย-ลาว

เรื่อง	ผลการเยี่ยมชมและหารือกับองค์กรต่างๆ ในโครงการสนับสนุนการวิจัยไทย-ลาว
ระยะเวลา	วันที่ 29-30 สิงหาคม 2547
สถานที่	แขวงเวียงจันทน์ ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
วัตถุประสงค์ของการเยี่ยมชม	เพื่อให้ทราบถึงวัตถุประสงค์ของการสนับสนุนวิจัยไทย-ลาวครั้งนี้ เพื่อศึกษาสภาพทางพื้นที่ของลาว ที่มีโครงการวิจัยและพัฒนาที่กำลังดำเนินการอยู่ เพื่อเป็นเนื้อหาาร่องที่จะนำไปวิเคราะห์สู่โจทย์วิจัยเพื่อท้องถิ่น

ผลการดำเนินงาน

ในการไปเยี่ยมชมประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวในครั้งนี้ ได้แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ การดูงานการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่เขื่อนน้ำมั่ง 3 ภูเขาควาย แขวงเวียงจันทน์และการหารือกับภาคส่วนต่างๆ ในนครเวียงจันทน์ดังสรุปต่อไปนี้

1. การดูงานโครงการพัฒนาที่เขื่อนน้ำมั่ง 3 (อาจารย์ทองดี ไชยจักร รองคณบดีและคณาจารย์จาก คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยแห่งชาติลาว เป็นผู้ประสานงานในการเยี่ยมชม)

รัฐบาล สปป.ลาว ได้สร้างเขื่อนน้ำมั่ง 3 ที่บนยอดภูเขาควาย แขวงเวียงจันทน์ เพื่อผลิตกระแสไฟฟ้าและชลประทาน ในการสร้างเขื่อนดังกล่าว ส่งผลกระทบกับชนเผ่าที่อาศัยการทำกินในบริเวณนั้นประมาณ 5,000 ครอบครัว ทางรัฐบาลได้มอบหมายให้คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยแห่งชาติลาว เข้าดำเนินโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากการสร้างเขื่อน

ประชาชนที่ได้รับผลกระทบ มีทั้งสมัครใจอยู่เดิมและอพยพครอบครัวมาตั้งถิ่นฐานบนพื้นที่ราบที่ทางรัฐจัดให้ กลุ่มอยู่เดิมส่วนใหญ่ทำกินแต่ไม่ทำมบ้านเรือน ขณะที่กลุ่มอพยพจะเป็นกลุ่มที่น้ำท่วมบ้านเรือนรวมทั้งที่ทำกิน

คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยแห่งชาติลาว ได้จัดพนักงานให้ประจำในหมู่บ้านที่เป็นผู้กระตุ้นให้เกิดการพัฒนาต่างๆ ทั้งกลุ่มที่ยังอยู่บนภูเขาควาย และกลุ่มอพยพบนพื้นราบ

- ประเด็นที่ทางคณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยแห่งชาติลาว ต้องการทำรีบด่วน คือ
 1. การหากิจกรรมด้านการปลูกพืชตามพื้นที่น้ำล้นในช่วงแล้ง
 2. การตรวจสอบวิเคราะห์ดิน เพื่อดูสภาพความเป็นกรดด่างและการแก้ไข
- ข้อเสนอแนะจากการที่เดินทางไปดูงานในการทำเป็นโครงการ

1. เพิ่มผลผลิตด้านปศุสัตว์โดยเน้นที่โค กระบือ แต่ต้องมีการปรับปรุงพันธุ์ ฉีดวัคซีน ป้องกันโรคให้ครบ ทั้งนี้เนื่องจากว่ามีพื้นที่บนภูเขาที่เป็นแหล่งอาหาร เป็นทุ่งหญ้าอย่างพอเพียง นอกจากนี้ตลาดก็ไม่มีปัญหา มีพ่อค้าจีนมารับซื้อคาดว่าอาจส่งออกไปยังประเทศไทย (ไทยมีการนำเข้าโคเนื่องจากประเทศเพื่อนบ้านปีละ 300,000 ตัว ในช่วงปี 2545-2546) การจัดฝึกอบรมและสรรหาอาสาพัฒนาปศุสัตว์ในการเป็น Change Agent ในชุมชนจึงควรทำ

2. การปรับปรุงพันธุ์และการเพิ่มผลผลิตข้าว โดยเฉพาะพื้นที่บนภูเขาที่มีผลผลิตต่ำ ซึ่งสาเหตุอาจเกิดจากคุณภาพของดินและสายพันธุ์

3. ปลูกพืชตามพื้นที่ที่น้ำล้นบริเวณเขื่อน รวมทั้งปรับสภาพดินหากเป็นกรดหรือด่างมากเกินไป

4. จัดทำ Eco Tourism และ Cultural Tourism โดยที่ชนเผ่าต่างๆ ที่อยู่ข้างบนมีความเป็นอยู่ และวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ เช่น ประเพณีวัวชน ประเพณีบุญปีใหม่ (บุญเจียง) และประเพณีอื่นๆ ขณะที่ Eco Tourism อาจเป็นการจัดกิจกรรมเดินป่า ล่องเรือแบบพื้นบ้านพร้อมศึกษาป่า สมุนไพร ชีวิตสัตว์ป่า แมลง สัตว์น้ำ การวิจัย การสำรวจ การเตรียมความพร้อมของชุมชน การจัดอบรมมักถูกเทศน์ท่องถิ่น จึงเป็นประเด็นที่น่าหารืออย่างต่อเนื่อง

5. กิจกรรมด้านสุขภาพ ควรเข้ามามีบทบาทรวมทั้งการจัดตั้งอาสาสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (หมอบ้าน) ในการดูแลสุขภาพของประชาชนเอง เช่น เด็กขาดสารอาหาร โรคระบาด น้ำดื่มมาใช้ การจัดหาหน้าสะอาด ห้องส้วม

6. การปลูกพืชผักสวนครัว เห็ด และไม้ผล ในบริเวณบ้าน อาจเนื่องจากว่าพื้นที่ที่เคยอยู่เป็นแหล่งอุดมสมบูรณ์ พืชผักไม้ผลหาได้ง่ายในป่า การปลูกการผลิตในพื้นที่ใหม่และบ้านเก่าบนภูเขาควายจึงยังไม่ค่อยมี สิ่งที่น่าทำ คือ จะส่งเสริมและกระตุ้นอย่างไรให้พวกเขาผลิตทดแทนการซื้อจนถึงเหลือขาย ทั้งนี้เนื่องจากบริเวณนั้นมีที่ดินพอเพียงผลิตสิ่งต่างๆ เหล่านี้

7. การเลี้ยงสัตว์เล็กๆ เช่น ไก่ เป็ด ปลา และอื่นๆ ที่ชาวบ้านบริโภคและขายได้ ในประเด็นของปลาสามารถเลี้ยงในบ่อพลาสติกบริเวณบ้านได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งบ้านใหม่ (แต่ควรศึกษาวัฒนธรรมและการยอมรับ)

ข้อที่ 6 และ 7 อาจเป็นรูปธรรมที่จะเกิดกิจกรรมเรียกว่า Mini Farm (ปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ เพาะเห็ด ในพื้นที่เล็กๆ ด้วยการใช้น้ำและที่ดินให้เกิดประโยชน์สูงสุด) และพยายามให้ดำรงการผลิตในรูปแบบเกษตรอินทรีย์หรือปลอดภัยจากสารพิษ ซึ่งประเด็นต่างๆ ดังกล่าว สามารถพัฒนาเป็นโครงการวิจัยและพัฒนาโดยชุมชนมีส่วนร่วม

8. ราคาโคเนื้อหากเปรียบเทียบกับประเทศไทยแล้วราคาไม่ต่างกันมากนัก จึงควรให้มีการส่งเสริมการเลี้ยงเพื่อส่งขายตลาดท้องถิ่นและประเทศไทย โดยเน้นคุณภาพและปลอดโรคมากขึ้น

ดั่งเช่นวัวพื้นเมืองตัวละ 6,000-8,000 บาท หากชาวบ้านมีวัวขายปีละ 2-3 ตัว สามารถมีรายได้ 12,000-24,000 บาทต่อปี และนำเงินดังกล่าวไปซื้อข้าวบริโภคได้ตลอดทั้งปี ยกตัวอย่างเช่น ครอบครัวหนึ่งมีสมาชิก 5 คน บริโภคข้าวเปลือก 1,500-1,800 กิโลกรัมต่อปี หากข้าวราคา กิโลกรัมละ 8 บาท ชาวบ้านจะต้องจ่ายค่าข้าวเปลือก 12,000-14,400 บาทต่อปี ซึ่งการมีวัวเลี้ยง 4-5 แม่ ก็สามารถมีเงินซื้อข้าวไว้บริโภคได้ตลอดปี

9. การศึกษานอกระบบ การศึกษาผู้ใหญ่ ในด้านต่างๆ เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนหรือศูนย์การถ่ายทอดสามารถทำในชุมชนได้ (พื้นที่อพยพใหม่มีศาลากลางบ้านอยู่แล้ว พื้นที่เดิมอาจใช้บ้านผู้นำหรือคนหัวก้าวหน้าเป็นจุดทำก่อน)

10. การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสืบสานประเพณีเป็นสิ่งที่จะต้องให้ประชาชนช่วยกันดูแลและรักษา ให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของสิ่งนั้นๆ

บริษัทการไฟฟ้าของลาว ที่ได้ประโยชน์จากเขื่อนโดยตรง ควรได้รับการกระตุ้นให้มีบทบาทในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ได้รับผลกระทบให้มากขึ้น บนฐานแนวคิดธุรกิจเพื่อสังคม (Loa Business Initiative Rural Development : LBIRD)

2. การเข้าพบและหารือกับหน่วยงานต่างๆ

2.1 ท่านเป็ง อิงสาย (Mr Peung Ingxay) : ผู้อำนวยการกองการเจ้าหน้าที่ กระทรวงกลาโหมและป่าไม้

ในการเข้าพบครั้งนี้ ผอ.ปิยะวัติ ได้เสนอการติดตามที่จะให้นักศึกษาทุนของกระทรวงกลาโหมและป่าไม้ ดำเนินงานวิจัยสืบเนื่องหลังจากจบการศึกษาแล้วซึ่งทางกระทรวงไม่ขัดข้องแต่ขั้นตอนต่างๆ ขอให้หารือและขอความเห็นจากรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวง (Dr.Ty) ก่อน

● ประเด็นและโจทย์วิจัยที่ทางผู้อำนวยการกองการเจ้าหน้าที่มี มีดังนี้

- 1) เกษตรกรได้ผลจากงานส่งเสริมการเกษตรเพียงใด
- 2) การค้นคว้าด้านกลาโหมและป่าไม้
- 3) ศักยภาพของพนักงานส่งเสริมการเกษตร
- 4) ประสิทธิภาพการทำงานของข้าราชการ สปป.ลาว
- 5) การขอให้คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ช่วยด้านพัฒนาบุคลากร (Human Resource Development) ของพนักงาน ที่เป็นอาจารย์ในโรงเรียนด้วย อาจเป็นในรูปแบบ :

ก. อาจารย์ลาวไปฝึกที่มหาวิทยาลัยขอนแก่น

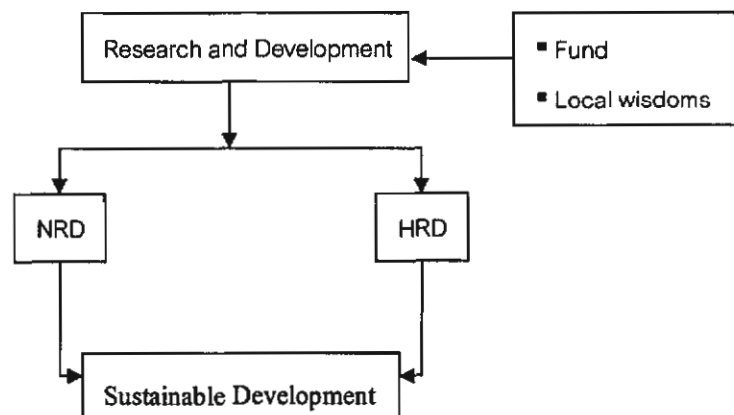
ข. อาจารย์จากมหาวิทยาลัยขอนแก่นไปช่วยสอนที่ลาว

- 6) ในข้อ 5 เป็นการมาร่วมศึกษาหาโจทย์วิจัยด้วย

2.2 ดร.ติ พรมศักดิ์ (Dr.Ty Phommasak) : รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงกสิกรรมและป่าไม้

ผอ.ปิยะวัติ ผู้อำนวยการสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ได้มอบเอกสารงานของ สกว. และนำเสนอแนวคิดโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นในลาว จากนั้นได้แลกเปลี่ยนถึง ทิศทางแนวทาง การวิจัยและการพัฒนาประเทศของ สปป.ลาว ซึ่งมีประเด็นที่น่าสนใจและสำคัญดังนี้

- 1) งานวิจัย ควรเป็นความสำคัญอันดับ 1 เพื่อแก้ไขการพัฒนา
- 2) ปัญหาต่างๆ ใน สปป.ลาว มอบหมายให้สถาบันวิจัยการเกษตรและป่าไม้แห่งชาติของสปป.ลาว (National Agriculture and Forestry Research Institute : NAFRI)ทำการวิจัยเฉพาะทาง
- 3) ใน สปป.ลาว แต่ก่อนการวิจัยและพัฒนา มองการแยกส่วนแต่ในปัจจุบันเป็นการวิจัยและปัญหาแบบยั่งยืนที่ ต้องดูแบบองค์รวม
- 4) การวิจัยและพัฒนาใน สปป.ลาว ต้องอาศัยประเทศลาวเองเป็นครูในการพัฒนา
- 5) ต้องมีการวิจัยและพัฒนา Natural Resource Development และ Human Resource Development เพื่อนำไปสู่การวิจัยและพัฒนาที่ยั่งยืน

6) ตัวกำหนดแผนพัฒนาใน สปป.ลาว คือ ค่าแรง (ค่าครองชีพ) ความเป็นอยู่และความต้องการของคน

7) งบประมาณการพัฒนาใน สปป.ลาว หนึ่งในสามถูกนำไปใช้ในงานพัฒนาบุคลากร (Human Resource Development) ทั้งนี้เนื่องจากต้องการปรับเปลี่ยนแนวคิดให้ทันสมัย ซึ่งลาวมีประชากร 68 คนเผ่า หรืออาจแบ่งเป็นกลุ่มใหญ่ๆ ได้ 48 คนเผ่า ความเชื่อ วัฒนธรรม ความรู้ ย่อมแตกต่างกัน ลาวจึงใช้ยุทธศาสตร์ความทันสมัยในการพัฒนาคน

8) นโยบายของรัฐของพรรคในด้านการเกษตรได้ระบุไว้ว่าต้องมี

ก. การพัฒนาปรับปรุงพันธุ์

ข. การพัฒนาเทคโนโลยีให้เหมาะสมในแต่ละพื้นที่

9) ประเด็นต่างๆ ที่ทั่วโลกได้พูดถึงกัน คืออะไร ดังเช่น NAFTA WTO กระแสเรียกร้องอะไร สินค้าที่ขายมีแหล่งผลิตอย่างไร สิ่งเหล่านี้รัฐบาลต้องตอบประชาชน คำตอบต้องมาจากงานวิจัย ที่ผ่านมา 30 ปี ของการพัฒนาด้านวิสัยทัศน์การวิจัยด้านเหล่านี้ของลาวยังไม่ครบ คือประเด็นปัญหาไม่แตก

10) การวิจัยและพัฒนาต้องเป็นแบบองค์รวม (บูรณาการ) ต้องมีการประสานงานกันตลอดและมากขึ้น ต้องสมทบข้อมูลและไม่อยู่โดดเดี่ยว ซึ่งขอบเขตการวิจัยและพัฒนาต้องเข้าใจว่าสังคมและโลกภายนอกมุ่งประเด็นอะไร เขามีอะไรและลาวมีอะไร จะคิดแปลงอย่างไรและทิศทางและเป้าหมายของลาวอยู่ตรงไหน เช่น ลาวจะผลิตข้าวแข่งกับไทย จีน เวียดนาม เป็นไปไม่ได้ แต่ต้องดูพันธุ์ข้าวของตนเอง ผลิตให้เพียงพอก่อนและศึกษาวิจัยพัฒนาพืชที่เป็นอาหารหลัก 2-3 อย่างก่อน เพื่อสนองตอบความหิวโหย

11) ต้องกำหนดขอบเขตเศรษฐกิจ กำหนดเขตการผลิต เช่น เขตฤดูอยมีแต่ต้นไม้ ควรมุ่งเน้นด้านสัตว์เลี้ยงหรือศึกษาว่าเขตฤดูอยต้องการอะไร ควรมีคำตอบที่จะเสนอแนะและช่วยผลักดันและส่งเสริม

12) ตลาดต่างประเทศต้องการให้ลาวปลูกอ้อย มันสำปะหลัง ถั่วเหลือง แต่ลาวต้องวิจัยดูก่อนว่าลาวได้อะไร มีผลกระทบต่อส่วนต่างๆ อย่างไร ซึ่งลาวต้องดูให้ดีๆ สิ่งที่เราควรตระหนักคือ “ทำน้อยดีกว่า รักษาสภาพแวดล้อม และรักษาชีวพันธุ์”

13) ทุกปัญหา งานวิจัยต้องตอบสังคม การค้นคว้าไม่ใช่เพื่อวิจัยแต่เพื่อสังคม และงานวิจัยต้องตระหนักว่าประชาชนจะนำไปใช้อย่างไร

14) รัฐบาลลาวสนับสนุนเอาหัวข้อปัญหาตนเองมาทำวิจัย เช่น การวิจัยปุยทางใบ(ฝุ่นทางใบ) ลาวไม่ได้อะไร การวิจัยปลานิลหมันไม่เหมาะสม แต่การวิจัยและพัฒนาปลาในแม่น้ำโขงแม่น้ำจันทน์ ลาวจะได้ประโยชน์มากกว่า

15) การพัฒนาบุคลากรด้านวิจัยเป็นสิ่งจำเป็นต่อกระทรวง พนักงานในปัจจุบันมีแค่อาวุโส ขาดการทดแทนประมาณ 10-25 ปี ที่สำคัญขาดพนักงานที่เก่ง กล้าคิดกล้าทำ การรับพนักงานในสังกัดที่ผ่านมารับเฉพาะทาง เช่น คอมพิวเตอร์ ต่อไปต้องสร้างเป็นทีมงานวิจัยและพัฒนาให้ครบชุดและเป็นระบบ สิ่งนี้คือประเด็นที่ต้องแสวงหาความร่วมมือ

16) การอนามัยสัตว์เลี้ยงเป็นประเด็นสำคัญ ไทยบอกว่าสัตว์เลี้ยงที่ส่งเข้าไทย ต้องพัฒนาการให้วัคซีนแก่ปากเปื่อยลงเลื้อย ซึ่งสิ่งเหล่านี้ยากทำ ต้องทำ แต่ขาดการต่อเนื่องและระดับล่างยังไม่เพียงพอ สิ่งเหล่านี้ประเทศอื่นเขาไปไกลแล้วแต่ลาวยังไม่ได้ลงมือ ซึ่งการพัฒนาปศุ

สัตว์ ด้านการเลี้ยง การให้วัคซีน การพัฒนาชาวบ้านให้ดูแลรักษาสัตว์เลี้ยงเป็นประเด็นที่ควรเร่งวิจัยและพัฒนา

17) ลาวพยายามไม่ทำตามสิ่งที่ประเทศอื่นทำ แต่พยายามศึกษาวิจัยและพัฒนาตามแบบธรรมชาติ การพัฒนาและวิจัยต้องก้าวไปทีละขั้น ให้ตอบสนองกับสังคมได้ นโยบายของลาวได้เปิดอยู่แล้ว แต่ต้องดูว่าไม่ให้ลาวเสียเปรียบอย่างไร

2.3 ท่านนางอ่อนจันทร์ ท่านะวงค์ (Onjun Thumavong) : ประธานศูนย์กลางสหพันธ์แม่หญิงลาว

ประธานสหพันธ์แม่หญิงลาว ได้นำเสนอความเป็นมาของบทบาทแม่หญิงจนพัฒนามาเป็นสหพันธ์ ตั้งแต่ปี 1955 หรือเกือบ 50 ปี ที่แม่หญิงได้ต่อสู้เคียงบ่าเคียงไหล่กับพ่อชาย ในการพัฒนาประเทศ จวบจนปัจจุบันมีสมาชิกตั้งแต่ระดับบ้านขึ้นมาถึงแขวงและนครเวียงจันทน์ รวมประมาณ 800,000 คน หรือคิดเป็น 18% ของประชากรทั้งประเทศ โดยแม่หญิงอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไปสามารถสมัครเป็นสมาชิกได้

ประธานสหพันธ์แม่หญิงลาว ท่านอ่อนจันทร์ ได้เสนอต่อหน่วยจัดตั้งที่ทางรัฐบาลได้สนับสนุนให้มีขึ้นที่มีฐานะเทียบเคียงกัน คือ

- 1) สหพันธ์แม่หญิง มีสมาชิกเป็นผู้หญิง
- 2) องค์การจัดตั้งชาวหนุ่ม มีสมาชิกทั้งสองเพศ
- 3) คณะกรรมการบาล มีสมาชิกทั้งสองเพศ

สหพันธ์แม่หญิงลาว แบ่งการบริหารเป็น คณะประธาน รองประธานกรม แขวง เมือง และบ้าน โดยมีคณะบริหารงานแม่หญิงลาวที่ได้จากการเลือกตั้งทั่วประเทศดูแลนโยบายและการบริหารงานในระดับ เมือง แขวง และศูนย์กลางของประเทศ มีการเลือกตั้งประธานในการบริหารงาน แต่ละระดับมีวาระการเลือกตั้งด้วย

- 1) ระดับเมือง 3 ปี/ครั้ง
- 2) ระดับแขวง 5 ปี/ครั้ง
- 3) ระดับประเทศ 5 ปี/ครั้ง

สหพันธ์แม่หญิงลาวมีบทบาทมากในการพัฒนาชุมชน รวมถึงการพัฒนาคุณภาพชีวิตดังนี้

- การเกิดลูกห่าง
- การพัฒนาบุคลากร การฝึกอบรม การศึกษา
- สาธารณสุขมูลฐาน
- การเสริมสร้างเศรษฐกิจ

นอกจากนี้สหพันธ์แม่หญิงลาว ได้รับนโยบายจากรัฐ ในการประสานงานกับองค์กรต่างๆ ในการทำงานศึกษาและพัฒนา โดยเน้นให้เกิดประโยชน์ต่อมวลหมู่ประชาชนลาว สหพันธ์แม่หญิงลาวจึงได้กำหนดว่า “การพัฒนาประเทศชาติต้องพัฒนาแม่หญิง ซึ่งเป็นต้นตอของการพัฒนา” ทั้งนี้ส่วนมากงานผู้หญิงเป็นคนทำ แต่ผู้ชายเป็นคนพูด ดังเช่น ผู้หญิงอยู่บ้าน ผู้ชายไปประชุมกลับมาไม่เห็นทำอะไร

หลากหลายองค์กรอยู่ภายใต้สหพันธ์แม่หญิงลาว ประธานอ่อนจันทร์ ได้เสนอเพิ่มเติมว่า มีองค์กรแม่หญิงลาวที่อยู่ภายใต้ของสหพันธ์อยู่ 3 สมาคม คือ

- 1) สมาคมแม่หญิงนักธุรกิจ
- 2) สมาคมแม่หญิงครอบครัวของผู้นำ
- 3) สมาคมชาวสร้างหัตถกรรม

ประเด็นต่างๆที่นำเข้าไปศึกษาในการกำหนดโจทย์วิจัยท้องถิ่น ดังเช่น

- 1) แม่หญิงเกี่ยวข้องกับการเกษตรมาก ทำอย่างไรจึงจะช่วยเพิ่มผลผลิต
- 2) การพัฒนาแม่หญิงให้มีบทบาทในการเป็นผู้นำมากขึ้น รวมทั้งบทบาทในการยอมรับ

ด้านการพัฒนามากขึ้น

3) การจัดตั้ง Consultan Center แต่แม่หญิงลาวควรมีการพัฒนาให้เป็นรูปธรรมมากขึ้น เพื่อเป็นทางแก้ปัญหาและให้ความช่วยเหลือแก่หญิงสาวที่เกิดปัญหาด้านต่างๆ ตั้งแต่ครอบครัว จนถึงสังคม

- 4) แม่หญิงดีกว่าชายในหลากหลายด้าน เช่น

ชาย ไม่รู้หนังสือน้อยกว่าหญิง

ชาย มีสุขภาพดีกว่าหญิง

ชาย ได้รับบริการการศึกษามากกว่าหญิง

ข้อมูลเหล่านี้จะมีแนวทางวิจัยและพัฒนา แม่หญิงให้ทัดเทียมชายได้อย่างไร และจะลดคำครหาที่ว่า “อยู่บ้าน บริการชาย” ได้อย่างไร

5) บางแขวงและเมือง ยังมีสมาชิกของแม่หญิงลาวน้อย ทั้งนี้เนื่องจากความไม่รู้หนังสือ และขาดการประชาสัมพันธ์

6) โดยพื้นฐานเกือบทุกบ้านมีแม่หญิงบ้านจะพัฒนาศักยภาพให้เป็นผู้นำหรืออาสาสมัครด้านการพัฒนาและสาธารณสุขต่างๆ ได้อย่างไร

7) บทบาทของผู้หญิงและของชายหนุ่มในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมควรได้รับการสนับสนุนและวิจัยหาวิธีการและรูปแบบที่เหมาะสม

8) การพัฒนาพนักงานของแม่หญิงลาวด้านต่างๆ ที่จะพัฒนาบุคลากรด้านการพัฒนา การส่งเสริมลงสู่บ้าน รวมทั้งพัฒนาสู่การเป็นผู้นำขององค์กรต่อไป เนื่องจากว่ามีช่องว่างด้านอายุมาก ระหว่างพนักงานเก่ากับพนักงานใหม่

9) จุดเด่นของแม่หญิงที่มีเครือข่ายทั่วประเทศและสามารถพัวพันกับองค์กรต่างๆ ได้ดี น่าจะเอื้ออำนวยต่อการวิจัยเพื่อท้องถิ่น โดยการมีส่วนร่วมของสหพันธ์แม่หญิงในโครงการวิจัย หรือพนักงานของสหพันธ์แม่หญิงดำเนินการวิจัยเองด้วย

2.4 ท่านภูมิ อินทปันยา (Mr. Phoomi Inthapanya) : ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยด้านการเกษตรแห่งชาติ (National Agriculture and Research Center, NARC)

ท่านภูมิ ได้นำเสนอเกี่ยวกับการงานของ NARC รวมถึงกรรมสำนักงานที่ NARC ต้องสนองตอบค่อนโยบายของทางรัฐ NARC ได้ก่อตั้งมาเมื่อปี 1983 ภายใต้โครงการ UNDP โดยดำเนินการค้นคว้าและทดลองด้านพืชไร่แบบผสมผสาน โดยมีภาระงานดังนี้

- 1) รับผิดชอบงานค้นคว้าทดลองกลุ่มพืชต่างๆ เช่น ข้าว ข้าวโพด ถั่วต่างๆ ฝ้าย พืชหัว
- 2) ฝึกอบรมพนักงานแขวงต่างๆ เช่น ในปี 2003 ฝึกอบรมทั้งสิ้น 399 คน
- 3) ผลิธเมล็ดพันธุ์พืชพื้นฐานที่ทำได้ดี คือ ข้าว สามารถผลิตได้ 400 ตัน/ปี

NARC ได้ประสานงานกับคณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ด้วยการส่งนักศึกษาไปทำการศึกษาต่อด้านการเกษตรต่างๆ ที่ขาดแคลน

- ประเด็นที่น่าสนใจในการหารือและการทำวิจัย

1) การรวบรวมพันธุ์ข้าว โดยร่วมกับสถาบันวิจัยข้าวนานาชาติ (IRRI) ปัจจุบันรวบรวมได้ 13,000 ตัวอย่าง แต่ระบบการจัดเก็บยังไม่ดีพอ ประเด็นที่น่าสนใจจะทำอย่างไรให้เกษตรกรมีส่วนในการรวบรวมและเทคนิคการจัดเก็บพันธุ์ในชุมชน

2) การคัดเลือกพันธุ์ข้าว โดยเกษตรกรมีส่วนร่วม ซึ่งควรมีการขยายผลและการถ่ายทอดความรู้ด้านนี้แก่เกษตรกรอื่นๆ

3) ระบบนาง/โรงเรียน จัดเก็บเมล็ดพันธุ์ข้าวยังไม่ดีพอและไม่เหมาะสม ควรหาทางวิจัยและพัฒนา รวมทั้งการศึกษาโรงเก็บเมล็ดพันธุ์แบบภูมิปัญญาท้องถิ่นของแต่ละเผ่าที่ผลิตข้าวแต่ละสายพันธุ์

4) โรคข้าวบางอย่าง เช่น Leaf Rust ได้สร้างความเสียหายให้กับผลผลิตในบางปี จึงควรค้นคว้าหาวิธีการป้องกันการเกิดโรค

5) พืชหัวควรได้รับการพัฒนาทั้งทางด้านสายพันธุ์และผลผลิตโดยวิธีการใช้เกษตรกรอินทรีย์

6) เมล็ดพันธุ์ข้าวอินทรีย์ควรได้รับการศึกษาและวิจัยให้เป็นเอกลักษณ์ของแขวงและประเทศรวมทั้งผลิตจนเหลือบริโลกที่จะสู่ตลาดต่อไป

2.5 ท่าน ดร.บุญทอง บริโหม (Dr.Bounthong Bouahom) : ผู้อำนวยการสถาบันวิจัย การเกษตรและป่าไม้แห่งชาติ (National Agriculture and Forestry Research Institute, NAFRI)

คณะผู้เยี่ยมชมได้แลกเปลี่ยนด้านงานวิจัยและพัฒนาของแต่ละส่วน ดร.พีระเดช รอง ผู้อำนวยการสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย ได้นำเสนองานโครงการวิจัยของ สกว.และการ วิจัยสืบทอดของนักศึกษาลาวที่ได้รับทุนไปเรียนต่อที่มหาวิทยาลัยขอนแก่น ที่จะจบการศึกษาในเร็ว วันนี้และจะกลับมาทำงานต่อ ซึ่งทาง NAFRI ได้แสดงความยินดีในการก้าวหน้าและความเป็นไป ได้ของความร่วมมือระหว่างสองประเทศและระหว่างสถาบันที่เกี่ยวข้อง

NAFRI ได้ส่งพนักงานไปศึกษาคู่ในหลายประเทศรวมทั้งคณะเกษตรศาสตร์เพื่อเก็บเกี่ยว ประสบการณ์จากความหลากหลายมาพัฒนางานวิจัยในลาว NAFRI มี 8 ศูนย์วิจัย กระจายอยู่ทั่ว ประเทศ โดยมุ่งเน้นวิจัยและพัฒนาในหลากหลายด้าน เช่น ป่าไม้ ประมง สัตว์ พืช กาแฟ เป็นต้น NAFRI ได้ติดต่อประสานงานกับหลายประเทศในความร่วมมือด้านงานวิจัย เช่น จีน เวียดนาม อนาคตอันใกล้นี้ คงจะได้ร่วมกับทางมหาวิทยาลัยขอนแก่น หากได้สืบเนื่องงานวิจัย ดังที่กล่าวมาแล้ว และเพื่อปูแนวทางรวมทั้งความเข้าใจให้มากขึ้นในการวิจัยและพัฒนาของคณะ เกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ทางคณะเกษตรศาสตร์จะเชิญ ดร.บุญทอง ไปชมงานวัน เกษตรภาคตะวันออกเฉียงเหนือในปี 2548

ความร่วมมือด้านการวิจัยไทย-ลาว คงจะเกิดขึ้นในเร็ววัน ในเมื่อทั้งสองฝ่าย สองฝั่ง แม่น้ำโขงได้สร้างความเข้าใจอันดีและต่างก็เล็งเห็นถึงประโยชน์ที่เกิดโดยตรงต่อประชาชนลาว การวิจัยสืบเนื่องจากการได้ทุนศึกษาเรียนที่คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ของ พนักงาน สปป.ลาว คงจะได้นำความรู้และวิธีการ ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อประเทศตนเอง เชื่อว่านี่คงจะได้ร่วมมือและประสานงานด้านวิจัยและพัฒนาให้ยั่งยืนสืบไป

ภาคผนวก

กำหนดการ

29 August 2004

- 8.00 a.m. Pick up at Khon Kaen airport & leave for Vientiane by car
- Visit the agricultural extension project for the minority group (by the Faculty of Agriculture, National University of Laos)
 - Visit cultural & historical places in Vientiane

30 August 2004

- 8.45 a.m. Pick up by Mr. Boualith Inthirath Head of Human Resource Development Program
- 9.00- 10.00 a.m. Courtesy call by Dr. Ty Phommasack Vice Minister, Ministry of Agriculture & Forestry
- 10.30- 11.30 a.m. Meet with the President of Lao Women Union
- 11.30- 12.45 p.m. Lunch
- 13.15- 14.00 Meet Dr. Bounthong Bourhom Director, National Agriculture and Forestry Research Institute (NAFRI), Ministry of Agriculture and Forestry
- 14.30-15.45 p.m. Meet Mr. Phoumi Inthapanya Director, National Research Center (NARC), National Agriculture and Forestry Research Institute Ministry of Agriculture and Forestry
- 17.00 p.m. leave for Udonthani and Khon Kaen

รายชื่อคณะเดินทางของประเทศไทย

1. ศ.ดร. ปิยวัติ บุญ-หลง	ผู้อำนวยการสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
2. รศ.ดร. พีระเดช ทองอำไพ	รองผู้อำนวยการสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
3. รศ.ดร. พุพา หาญบุญทรง	ผู้อำนวยการสำนักงานเกษตรนานาชาติ
คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
4. รศ.ดร. กมล เลิศรัตน์	รองคณบดีฝ่ายวิชาการ คณะเกษตรศาสตร์
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
5. รศ.ดร. ประสิทธิ์ ใจคิด	รองคณบดีฝ่ายวิจัย คณะเกษตรศาสตร์
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
6. อาจารย์ไกรเลิศ ทวีกุล	คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

รายชื่อของเจ้าหน้าที่จาก สปป.ลาว ที่ร่วมปรึกษาหารือ

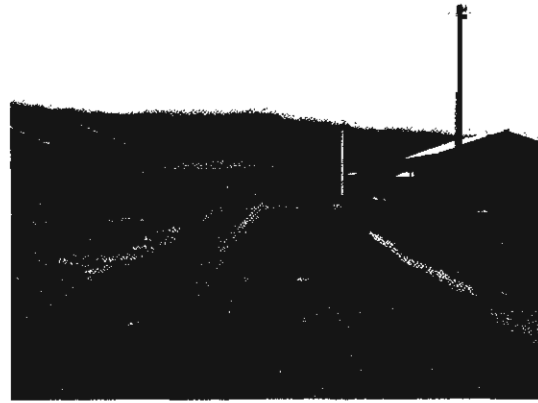
1. Dr.Ty Phommasack	Vice Minister Ministry of Agriculture & Forestry
2. Dr.Bounthong Bouahom	Director General National Agriculture & Forestry Research
Institute Ministry of Agriculture Forestry
3. Mr.Peung Ingxay	Director General Department of Personal Ministry of
Agriculture & Forestry
4. Mr.Boualith Inthirath	Head of Human Resource Development Programme Ministry of
Agriculture & Forestry
5. Mr.Phoumi Inthapanya	Director National Agriculture Research Center Ministry of
Agriculture Forestry
6. Mr.Thongly Xayachack	Vice Dean Faculty of Agriculture National University of Lao
7. Mrs. Onjun Thumavong	President of Lao Women Union

ภาพกิจกรรม

• ภูเขาควาย เชื่อน้ำมั่ง

เส้นทางที่ขึ้นไปเชื่อน้ำมั่ง 3

สภาพหมู่บ้านที่ปลูกสร้างใหม่

สภาพบ้านที่การไฟฟ้าลาวก่อสร้างให้

น้ำที่ล้นเชื่อนไปทางแขวงบอลิคำไซ

เด็กและชาวบ้านที่บ้านใหม่

ตำรวจตลาดแมลงทางไปภูเขาควาย

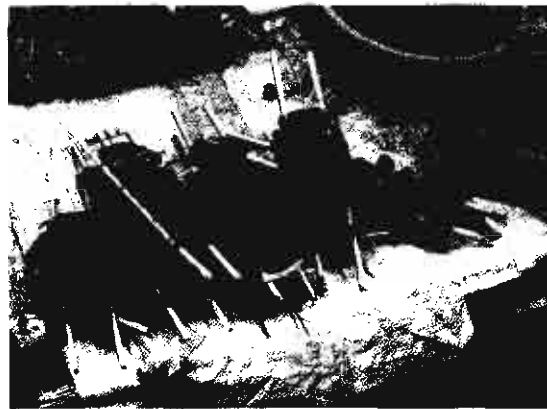
ส่วนหนึ่งของตลาดจำหน่ายผัก

แม่ค้าขายต้มรกวัว

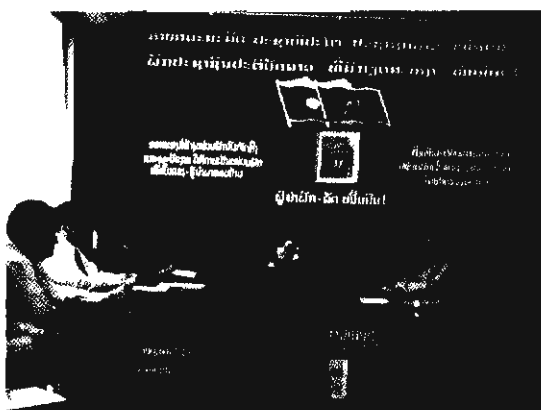

ขายปลา

ปิ้งปุนาเป็นๆ ไร้ขาย

• กระทรวงกลีกรรรมและป่าไม้

พบท่านเป็ง ที่กระทรวงกลีกรรรมและป่าไม้

รอพบท่านรัฐมนตรีช่วยกระทรวงกลีกรรรมและป่าไม้

หารือกับ Dr.Ty รมช.กระทรวงกสิกรรมและป่าไม้

มอบของที่ระลึกเพื่อสร้างสัมพันธ์

ถ่ายภาพร่วมกันกับ Dr.Ty รมช.กระทรวงกสิกรรม
และป่าไม้

หน้ากระทรวงกสิกรรมและป่าไม้

อนุสาวรีย์ที่ระลึกถึงชาวนาลาว

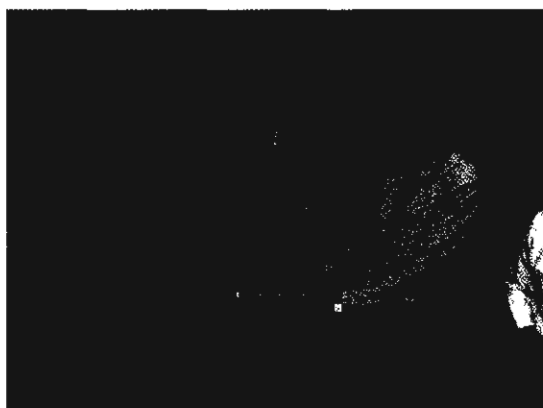
เข้าพบประธานศูนย์กลางสหพันธ์แม่หญิงลาว
Mrs. Onjun Thumavong

คณะกรรมการศูนย์กลางสหพันธ์แม่หญิงลาว

บรรยาการทั่วไปกับแม่หญิงลาว

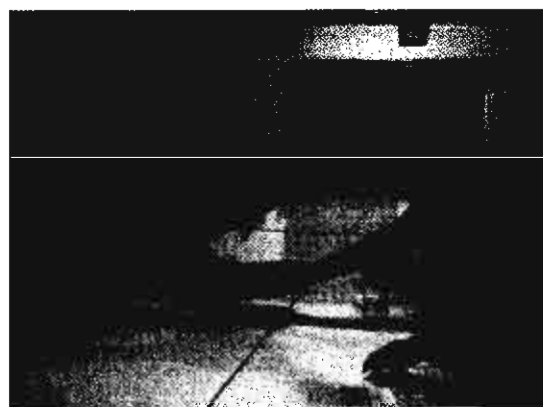
ผู้แทนคณะกรรมการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
มอบของที่ระลึก

ถ่ายภาพหมู่ไว้เป็นที่ระลึก

ลาที บ่แม่นลาถับ

พบท่านภูมิ ผอ. ศูนย์วิจัยด้านการเกษตร
แห่งชาติNARC

สภาพภายในศูนย์วิจัยด้านการเกษตรแห่งชาติ(NARC)

พบ ดร.บุญทอง ผอ.สถาบันวิจัยด้านการเกษตร
และป่าไม้แห่งชาติNAFRI

สภาพถนนที่แคบๆ เดินทางไปโรงเรียน

รับประทานอาหารเย็นกับอ.ทองลี รองคณบดีเกษตร
มหาวิทยาลัยแห่งชาติลาว

รายงานความก้าวหน้าระยะที่ 2
(พฤศจิกายน 2547- เมษายน 2548)

กิจกรรมที่ 1

**การประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการ เรื่อง “ยุทธศาสตร์และการจัดลำดับ
ความสำคัญการค้นคว้าด้านการเกษตรและป่าไม้ (ปี 2006-2510)”**

กิจกรรมที่ 1

การประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการ เรื่อง “ยุทธศาสตร์และการจัดลำดับความสำคัญ การค้นคว้าด้านการเกษตรและป่าไม้ (ปี 2006-2510)”

การประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการเรื่อง ยุทธศาสตร์และการจัดลำดับความสำคัญการค้นคว้าด้านการเกษตรและป่าไม้ (ปี 2006-2510) จัดขึ้น ณ ศูนย์ค้นคว้ากสิกรรมแห่งชาติ (NARC) กระทรวงกสิกรรมและป่าไม้ แขวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ระหว่างวันที่ 2-4 มีนาคม 2548 ซึ่งการประชุมสัมมนาในครั้งนี้มีนักวิจัยทุกด้านทางการเกษตรของลาวและนักวิจัยของไทยมาประชุมร่วมกัน และที่สำคัญรัฐมนตรีช่วยว่าการกสิกรรมและป่าไม้ (ดร.ติ พรหมศักดิ์) ให้เกียรติเป็นประธาน และกล่าวนำเสนอยุทธศาสตร์และอันดับความสำคัญของงานวิจัยค้นคว้าด้านกสิกรรมและป่าไม้ในลาว เมื่อสิ้นสุดการประชุมดังกล่าวยังมีกิจกรรมต่อเนื่องซึ่งทางผู้รับผิดชอบโครงการได้ทำงานเพื่อรองรับการให้ทุนสนับสนุนต่อไปซึ่งผลการประชุม และประเด็นงานวิจัยที่เร่งด่วนของลาวด้านการเกษตรและป่าไม้ได้รวบรวมเสนอในรายงานฉบับนี้สำหรับกิจกรรมในการประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการมีดังนี้

1. การเตรียมจัดประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการที่ สปป.ลาว
2. การประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการ เรื่อง ยุทธศาสตร์และการจัดลำดับความสำคัญการค้นคว้าการเกษตรและป่าไม้ (ปี 2006-2510)

การประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการ

เรื่อง	ยุทธศาสตร์และการจัดลำดับความสำคัญการค้นคว้าด้านการเกษตรและป่าไม้ (ปี 2006-2510)
ระยะเวลา	วันที่ 2-4 มีนาคม 2548
สถานที่	ศูนย์ค้นคว้ากิจกรรมแห่งชาติ (NARC) กระทรวงกลาโหมและป่าไม้ แขวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
วัตถุประสงค์ของการประชุมสัมมนา	เพื่อทราบถึงทิศทางการวิจัยด้านการเกษตรของ สปป.ลาว เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการวิจัยของนักวิจัยไทยและลาว

ผลการดำเนินงาน

1. การเตรียมจัดประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการที่สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

คณะผู้รับผิดชอบโครงการ สำนักประสานงานโครงการวิจัยร่วมไทย-ลาว เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ได้เดินทางไปประชุมร่วมกับคณะทำงานผู้รับผิดชอบการจัดประชุมในครั้งนี้ ณ ศูนย์ค้นคว้ากิจกรรมแห่งชาติ (NARC) แขวงเวียงจันทน์ ซึ่งคณะทำงานดังกล่าวประกอบด้วย ผู้อำนวยการ NARC นักวิจัยและพนักงานอื่นๆ รวม 5 คน ในการประชุมครั้งนี้ได้หารือเกี่ยวกับประเด็นการสัมมนา รูปแบบ วิธีการ กลุ่มเป้าหมายที่จะเข้าร่วมประชุมสัมมนา งบประมาณ การเตรียมการด้านที่พัก ห้องประชุม เอกสาร อาหาร และการจัดการประชุมสัมมนาอื่นๆ

ในการประชุมหารือครั้งแรกได้กำหนดไว้ช่วงวันที่ 22-24 ธันวาคม 2547 แต่เนื่องจากหน่วยงานตลอดจนกลุ่มนักวิจัยติดภารกิจสำคัญจึงไม่พร้อม ทางคณะผู้จัดได้เลื่อนมาเป็นช่วงวันที่ 2-4 มีนาคม 2548 และการประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการจึงสำเร็จไปได้ด้วยดี ทั้งทางด้านกรอบแนวคิดที่ระดับนโยบายมานำเสนอโดยตรง หัวข้อการวิจัยที่สนองตอบต่อนโยบายและความต้องการของประเทศ รวมทั้งความเข้าใจในกระบวนการที่จะเชื่อมต่อหลังจากการประชุมสัมมนาสิ้นสุดลงด้านการเสนอโครงการขอรับทุนอุดหนุนการวิจัย

2. การประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการเรื่อง ยุทธศาสตร์และการจัดลำดับความสำคัญการค้นคว้าวิจัยด้านการเกษตรและป่าไม้ (ปี2006-2010)

2.1 การนำเสนอของผู้แทน สปป.ลาว และไทย

2.1.1 ดร.ติ พรมศักดิ์ (Dr.Ty Phommassack) : รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงกลาโหมและป่าไม้

ยุทธศาสตร์การค้นคว้าด้านกลาโหมป่าไม้ ตลอดจนในการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจของประเทศ เน้นการแก้ไขปัญหาให้หลุดพ้นความยากจน ในปี 2015 ซึ่งประเด็นใหญ่ๆของการค้นคว้าทดลองต้องคำนึงถึง 2 ประการ คือ

1) ยกระดับผลิตภาพ ด้วยการมองถึงการแก้ไขปัญหาระบบกลาโหมป่าไม้ Food security และปกป้องทรัพยากรธรรมชาติให้ยั่งยืน

2) คนลาวต้องสังเกต ติวราคา และประเมิน จุดยืนของตนเองให้ถูกต้องและชัดเจน ตามสถานะที่เป็นจริง

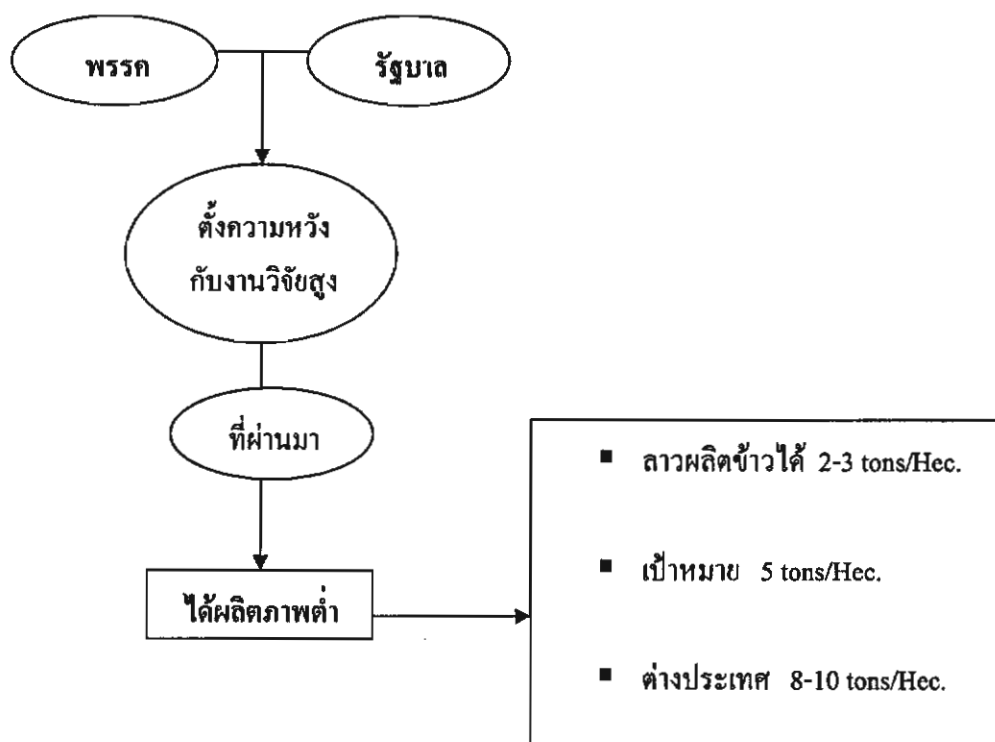
สิ่งที่ยาก คือ การประเมินจุดยืนของลาว โดยไปเอาบทเรียนจากประเทศที่เจริญแล้วมาเลย หากทำได้ก็ประหยัดเวลา พึงตระหนักว่าการวิจัยไม่ใช่ค้นคว้าเพื่อค้นคว้า ไม่ใช่ค้นคว้าเพื่อสร้างทฤษฎี แต่ค้นคว้าเพื่อตอบสนองของประชาชนและประเทศลาว ซึ่งในปี 2015 ลาวประกาศว่าชีวิตของคนลาวจะหลุดพ้นจากความยากจน ซึ่งประชาชนลาวที่เกี่ยวกับด้านการเกษตรมีถึงร้อยละ 70 ของคนทั้งประเทศ

สิ่งที่ท้าทายอีกอย่างหนึ่งของลาว คือ การสร้างให้นักวิจัยของลาวมีระดับและบทบาทเท่าเทียมกับประเทศในอาเซียน ปัญหา คือ ความรู้ ความสามารถ จะเจือจางสู่ประเทศลาวได้อย่างไร ซึ่ง 2 ปัญหาที่พบ คือ

1) การค้นคว้าวิจัย => ขาด หัวข้อวิจัย ผลตอบสนองต่อประเทศ

2) บุคลากร => ปัจจุบันมีนักศึกษากำลังเรียนในต่างประเทศมาก ซึ่งเรียนเพื่อหวังปริญญาอันธรรมา แต่เรียนเพื่อนำมาสร้างประเทศชาตินั้นท้าทายกว่า

หากไม่พากันค้นคว้าต่อ ลาวจะไปพบกับประเทศต่างๆด้าน Technology Language ได้อย่างไร นักศึกษาเหล่านี้ต้องช่วยกัน ซึ่งถือว่าเป็นกลุ่มที่โชคดีที่ได้ไปเรียนจัดเป็นร้อยละ 1 ของคนที่ได้เรียนหนังสือเท่านั้นนอกจากนี้ทางพรรคและรัฐบาลให้ความสำคัญและตั้งความหวังกับ NAFRI มาก จึงอยากให้นักวิจัยสร้างแนวของตนเองก่อน สร้างและคิดในกรอบเดียวกันก่อน

การทำให้ผลผลิตสูงต้องใส่ปุ๋ยเคมีเป็นสิ่งที่รับไม่ได้ เนื่องจากว่าประชาชนลาวรับไม่ได้ เคยมีนักวิจัยตะวันตกมาทดลองใช้ปุ๋ยพ่นทางใบเพื่อเพิ่มผลผลิตข้าว จากที่ผลิตข้าวได้ 2-3 ตัน/hec. มาเป็น 5-6 ตัน/hec. แต่ไม่อนุญาตถ้าให้ทำ คนลาวต้องซื้อปุ๋ยพ่นทางใบตลอดไป แต่หลักการ คือ ต้องหาวิธีเพิ่มผลผลิตข้าวโดยไม่ต้องใช้ปุ๋ยเคมี พรรคและรัฐบาลมีนโยบายยุติการถางป่าเลื่อนลอยเพิ่มผลผลิตข้าวไร่ ไม่ให้ทำไร่เลื่อนลอยแต่หาอาชีพกึ่งที่ แต่ Appropriate Technology ของลาวคืออะไร

อนึ่งการค้นคว้าพันธุ์ข้าวไร่มา 20 ปีแล้ว พบว่ามี 6 แนวพันธุ์ ที่ให้ผลผลิตสูง แต่ยังไม่ขยายเมล็ดพันธุ์สู่ชาวนาในพื้นที่เขตภูเขาเลย ซึ่งเป็นพื้นที่ร้อยละ 80 ของประเทศ อย่างนี้ชาวนาก็ทำผลผลิตไม่ได้ พึงตระหนักว่าผลผลิต คือ Indicator ของผู้ชนะ ดังนั้นต้องค้นคว้าว่าพื้นที่หนึ่งๆ ควรปลูกอะไร Agroforestry ควรทำอะไร มีกิจกรรมอะไร เกษตรผสมผสานทำแต่พอกินแต่ก็ยังไม่ทั่วถึง จึงยังไปสู่เป้าหมายไม่ได้ ที่สำคัญต้องศึกษาอาชีพหลักและอาชีพรอง เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน

เมื่อสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย(สกว.)จะสนับสนุนให้ทุนนักศึกษาที่กลับมาสู่กรม กองของตนเองเพื่องานวิจัยและอยู่ในระบบการวิจัยจึงเป็นสิ่งที่ดี นักศึกษาต้องรักษาเกียรติ สถาบัน อาจารย์ที่ปรึกษา เป็นการทดสอบความรู้ ถ้านักศึกษาทำไม่ได้ก็จะยอมรับปริญญาว่าทำไม่ได้

จะต้องตามอาจารย์ที่ปรึกษา ไม่ใช่ให้ผ่านเพราะเห็นว่าเป็นเพื่อนบ้านกัน และหวังว่าการประชุมนี้จะช่วยสร้างวิสัยทัศน์ได้เยอะรวมถึงระลึกห้วงข้อของงานวิจัยต่อไป

2.1.2 รศ.ดร.พีระเดช ทองอำไพ : รองผู้อำนวยการสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

ได้กล่าวถึงประเด็นต่างๆ ดังนี้

งานวิจัยมีหลายอย่าง ดังเช่น

งานวิจัย เพื่อหวังตีพิมพ์

งานวิจัย เพื่อหวังนำไปใช้ หรืองานวิจัยและพัฒนา

งานวิจัย เป็นการสร้างความรู้

งานพัฒนา เป็นการนำความรู้ไปใช้

ซึ่งในยุคปัจจุบันงานวิชาการไม่มีพรมแดน ดังเช่น การที่ สกว. ได้สนับสนุนให้คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัขอนแก่น ทำโครงการสนับสนุนการวิจัยไทย-ลาว และผลที่ได้ต้องมีประโยชน์ต่อสังคมของประเทศลาว ดังนั้นการวิจัยจึงต้องตอบสนองต่อความต้องการของประเทศ และการวิจัยเป็นเวทีแห่งการแลกเปลี่ยนและเวทีแห่งการเรียนรู้ด้วยกัน รวมทั้งประเด็นสำคัญ คือ ทำอย่างไรให้ผู้ใช้ประโยชน์จากงานวิจัยมีส่วนร่วมในงานวิจัยหรือการวิจัยเพื่อท้องถิ่น

(Community Based Research)

2.1.3 รศ.ดร.ยุพา หาญบุญทรง : ผู้ประสานงานโครงการสำนักประสานงานโครงการวิจัยร่วมไทย-ลาว เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

Project Implementation and Supporting of Lao-Thai Partnership

History of collaboration :

Lao Ag-institutes & Faculty of Agriculture KKU

Goal :

Human Resource Development in both Ag-teaching & research institutes

History of collaboration :

- 2001 workshop “Laos-Thai Inter-institutional cooperation & need assessment for agriculture & natural resource management”
- 2002-2004 Project “Academic Development through degree training for agriculture institutions in Lao PDR”
- 2003-2006 Project “Degree Training for agricultural teaching institutions in the Lao PDR”

- 2002-present “Degree training in agriculture at MSc & Ph.D.” for teachers & researchers (NAFRI) supported by IRRI, SIDA, SIDA-SAREC, PAFA, Thai government

Number of Lao postgraduate students from (2002-present)

MSc	:	34
Ph.D	:	5
Total	:	<u>39</u>

Follow up programme

Objective : to strengthen human resources in research & teaching supported by the Thailand Research Fund, & other agents such as the Rockefeller Foundation

1. Research activities

- Research workshops (research methodology, writing up research proposal, planning finding research questions)
- Research project *(based on country/ institutional need)
- Research conference/meeting

2. Subject & curricula development

3. Teaching materials

Preparatory activities

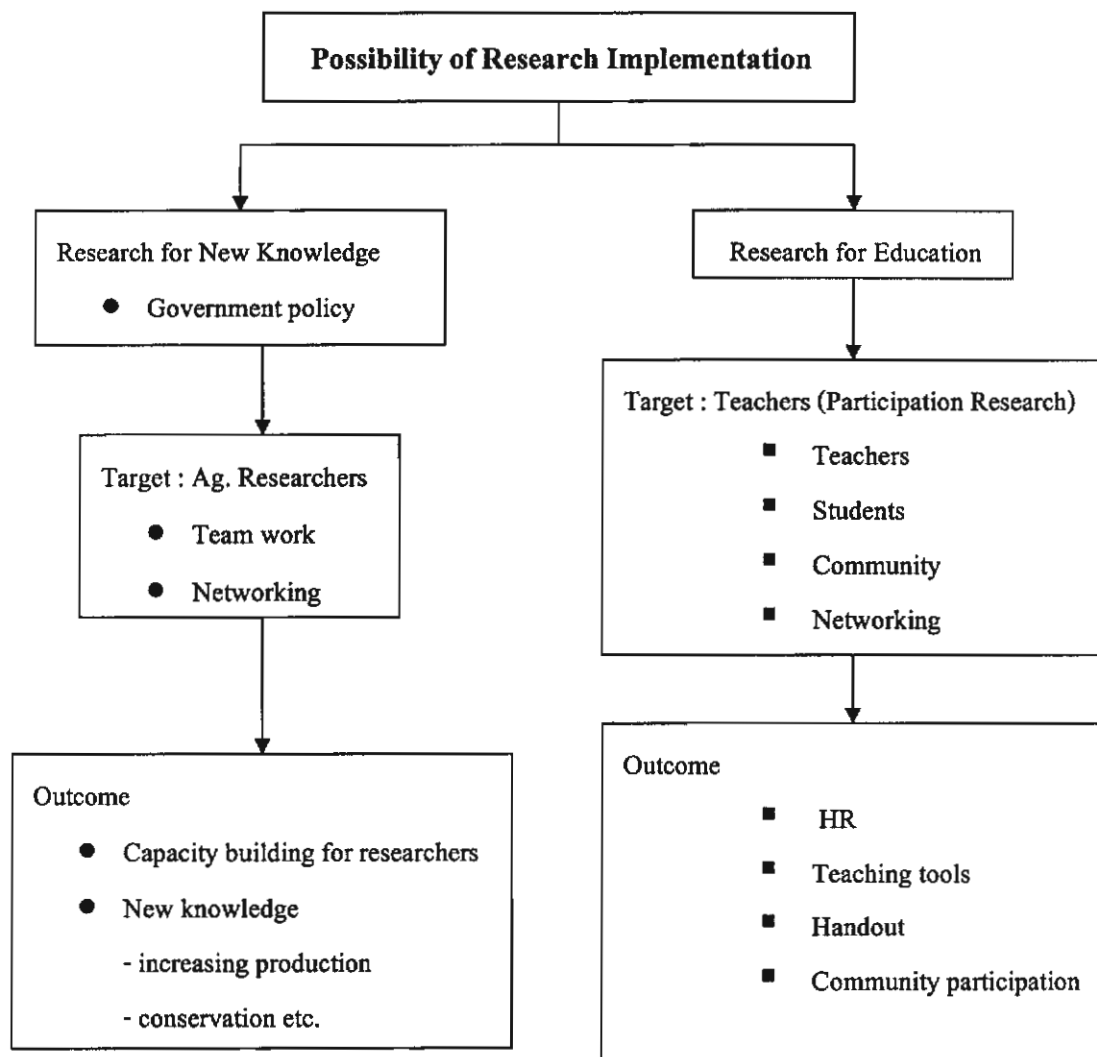
Supported by the Thailand Research Fund (TRF)

Year 2004

- workshop on “community based research”
- workshop on “Finding research topics by using participatory approach”
- Exploring the possible of Lao-Thai research collaboration

Year 2005

- workshop on “Strategies and priorities of Lao agricultural research during 2006-2010”

2.2 การแบ่งกลุ่มย่อยและนำเสนอในการหายุทธศาสตร์และลำดับความสำคัญของงาน ค้นคว้าวิจัยด้านกลไกกรรม

แบ่งเป็น 4 กลุ่ม ดังนี้

- กลุ่มที่ 1 การปลูกพืชและป้องกัน
- กลุ่มที่ 2 การเลี้ยงสัตว์และการประมง
- กลุ่มที่ 3 ป่าไม้และการอนุรักษ์
- กลุ่มที่ 4 เศรษฐกิจและสังคม

2.2.1 กลุ่มที่ 1 : การปลูกพืชและการป้องกัน

ทางกลุ่มได้อภิปรายและได้ข้อสรุปดังต่อไปนี้

1) เป้าหมาย

- 1.1 เพิ่มผลผลิต
- 1.2 เพิ่มรายได้ของชาวเกษตรกร

2) เรียงลำดับความสำคัญ

- 2.1 พันธุ์พืชที่ให้ผลผลิตสูง
- 2.2 เทคนิคการเพาะปลูก
- 2.3 การรักษาทรัพยากรธรรมชาติ

3) การศึกษาและค้นคว้าที่จำเป็น

3.1 ข้าวนา (lowland rice)

- 3.1.1) ศึกษาพันธุ์ข้าวเหนียวของลาวที่หอมและให้ผลผลิตสูง
- 3.1.2) ศึกษาการปลูกถั่วและพืชผักหลังข้าวด้วยการนำใช้ปุ๋ยอินทรีย์เป็นหลัก

3.1.3) ศึกษาเทคนิคต่างๆที่ลดต้นทุนการผลิต

3.1.4) ศึกษาการนำใช้ปุ๋ยในนาข้าวและปลอดภัยพิษ

3.1.5) ศึกษาวิธีการและจัดการขยายเมล็ดพันธุ์ข้าวให้รวดเร็ว

3.2 ข้าวไร่ (upland rice)

3.2.1) ค้นหาพันธุ์ข้าวที่ให้ผลผลิตสูง

3.2.2) ศึกษาพันธุ์ข้าวหอมและวิธีการจัดการขยายพันธุ์ให้ทั่วและรวดเร็ว

3.2.3) ปลูกพืชตระกูลถั่วที่ให้น้ำหนักใบมากและสามารถดึง